

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

εκδδα

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΚΣΤ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ
ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

ΤΙΤΛΟΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ψηφιακή αγορά

Τμήμα Εμπορικών και Οικονομικών Υποθέσεων

Επιβλέπουσα:

Ρεβέκκα-Εμμανουέλα Παπαδοπούλου

Σπουδάστρια:

Βασιλική Αγορίτσα

ΑΘΗΝΑ – 2020

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ψηφιακή αγορά

“I believe that we must make much better use of the great opportunities offered by digital technologies, which do not know any borders. To do so, we will need to have the courage to break down national silos in telecoms regulation, in copyright and data protection legislation, in the management of radio waves and in the application of competition law”

(Jean-Claude Juncker, former President of the European Commission)

ΕΣΔΔΑ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΓΟΡΙΤΣΑ

©

2020

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Δήλωση

«Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας, δεν παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής.»

Αθήνα, 15/9/2020

Υπογραφή

Πίνακας Συντομογραφιών

Σύντμηση	Επεξήγηση
A.Εγχ.Π	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Ε.Ε	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
Ε.Ε.Π	Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
Ε.Ο.Κ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Ο.Ν.Ε	Οικονομική Νομισματική Ένωση
Ε.Ψ.Α	Ενιαία Ψηφιακή Αγορά
ΜμΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
Π.Δ	Προεδρικό Διάταγμα
ΣΕΟΚ	Συνθήκη Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας
Σ.Ε.Π.Ε	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Πληροφορικής & Επικοινωνιών
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Τ.Π.Ε	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών
Φ.Π.Α	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
B2B	Business to Business
B2C	Business to Consumer
C2B	Consumer to Business
C2C	Consumer to Consumer
DESI	Digital Economy and Society Index
GDPR	General Data Protection Regulation

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου και Αναπληρώτρια Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ κυρία Ρεβέκκα-Εμμανουέλα Παπαδοπούλου για την ουσιαστική και συνεχή συνεργασία και καθοδήγηση καθ'όλη τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας εργασίας. Παράλληλα, θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια και το σύντροφό μου, χωρίς τη στήριξη και κατανόηση των οποίων δε θα είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία εκπόνησής της.

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η ανάλυση της Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η ανάδειξή της σε ύψιστη πολιτική προτεραιότητα τα τελευταία χρόνια, δεδομένων των οικονομικών, κοινωνικών και αναπτυξιακών της προεκτάσεων. Με τον όρο Ενιαία Ψηφιακή Αγορά (Ε.Ψ.Α.) αναφέρεται εκείνη στην οποία διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων και στην οποία άτομα και επιχειρήσεις μπορούν, ανεξαρτήτως της εθνικότητάς τους ή του τόπου κατοικίας τους ή έδρας τους, να έχουν αδιάλειπτη πρόσβαση και να ασκούν διαδικτυακές δραστηριότητες σε συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού, πάντοτε με υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιόδου 2014-2019 κατέταξε την επίτευξη της Ε.Ψ.Α. μεταξύ των δέκα (10) πολιτικών της προτεραιοτήτων. Ο όρος όμως εμφανίστηκε για 1^η φορά το 2010, όταν το «Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη» αποτέλεσε έναν από τους επτά (7) πυλώνες της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη και αειφόρο ανάπτυξη, αναγνωρίζοντας ότι οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών αφορούν ολόκληρο το παραγωγικό σύστημα μιας κοινωνίας και μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας, σε υψηλά επίπεδα απασχόλησης και σε κοινωνική συνοχή. Αξιοποιώντας βιβλιογραφικές και διαδικτυακές πηγές, η παρούσα εργασία αναδεικνύει την Ε.Ψ.Α. ως μετεξέλιξη κατά κάποιο τρόπο της ενιαίας αγοράς και αποτυπώνει την κομβική σημασία της για το μέλλον της Ευρώπης εφόσον δίνει τη δυνατότητα μείωσης κόστους και φραγμών για πολίτες και επιχειρήσεις, με την ανάλυση των τριών (3) αλληλοσυμπληρούμενων πυλώνων στους οποίους αυτή διαρθρώνεται. Πεδία όπως ηλεκτρονικό εμπόριο, online πλατφόρμες, προστασία καταναλωτών και δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κυβερνοασφάλεια, τηλεπικοινωνίες, τεχνητή νοημοσύνη, υπολογιστικό νέφος (cloud computing) αλληλοδιαπλέκονται και η Ευρώπη καλείται να συγκεράσει τις διαφορετικές ψηφιακές πολιτικές των κρατών μελών και το αυστηρό ενωσιακό κανονιστικό πλαίσιο αλλά και τη δυναμική διαδικασία τεχνολογικής προόδου. Αξιοσημείωτο είναι τέλος και το γεγονός ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός θα κληθεί να συμβάλει και στην αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας COVID-19 αλλά και στην επανεκκίνηση της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Λέξεις – κλειδιά: Ενιαία Ψηφιακή Αγορά – Ηλεκτρονικό εμπόριο – Διαδικτυακές πλατφόρμες – Ψηφιακή Ευρώπη – Προστασία Καταναλωτών

Abstract

The subject of this dissertation is the analysis of the Single Digital Market in the European Union and its emergence as a top political priority in recent years, due to its economic, social and development implications. The term Single Digital Market (S.D.M.) refers to the assurance of free movement of goods, persons, services and capital. It also refers to the uninterrupted access and online activities of individuals and companies, regardless of their nationality or place of residence or base of operation, in conditions of fair competition and always with a high level of consumer and personal data protection. The European Commission, for the period 2014-2019, included the achievement of a SDM among its ten (10) political priorities. The term first appeared in 2010, when the "Digital Agenda for Europe" became one of the seven (7) pillars of the "Europe 2020" Strategy for smart and sustainable growth. Since then, the E.U. recognized that the Information and Communication Technologies could affect the entire productive system of a society and contribute to productivity growth, high levels of employment and social cohesion. Using a methodology of bibliographic and online research, the present dissertation highlights the S.D.M. as an evolution of the Single Market and captures its crucial importance for the future of Europe as it enables the reduction of costs and barriers for citizens and businesses, by analyzing the three (3) complementary pillars in which it is structured. Areas such as e-commerce, online platforms, consumer and personal data protection, cybersecurity, telecommunications, artificial intelligence, cloud computing are intertwined and Europe is called upon to reconcile the different digital policies of the Member States and the strict EU framework and also the dynamic process of technological progress. Finally, it is noteworthy that the digital transformation will be called to not only contribute to the handling of the COVID-19 pandemic effects but also to the recovery and restart of the European economy.

Keywords: Digital Single Market – E-commerce – Online platforms - Digital Europe – Consumer Protection

Περιεχόμενα

Πίνακας Συνοτομογραφιών	5
Ευχαριστίες	6
Περίληψη	7
Abstract	8
1. Εισαγωγή.....	11
2. Η αγορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση	13
2.1. Ενιαία Εσωτερική Αγορά.....	13
2.2. Ενιαία Ψηφιακή Αγορά	17
2.2.1 Γενικά	17
2.2.2. Η Στρατηγική για την Ενιαία Ψηφιακή Αγορά στην Ευρώπη	19
3. 1 ^{ος} πυλώνας Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς: Προσβασιμότητα. Βελτίωση της πρόσβασης για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις σε ψηφιακά αγαθά και υπηρεσίες σε ολόκληρη την Ευρώπη.	23
3.1 Διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο	23
3.1.1. Γενικά	23
3.1.2. Η Οδηγία 2000/31/ΕΚ για το ηλεκτρονικό εμπόριο	24
3.1.3. Το Π.Δ 131/2003 για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο	26
3.1.4. Ο Κώδικας Καταναλωτικής Δεοντολογίας για το Ηλεκτρονικό εμπόριο	27
3.1.5 Ηλεκτρονικό εμπόριο και ψηφιακή αγορά.....	28
3.2. Πρόληψη αδικαιολόγητων φραγμών γεωγραφικού χαρακτήρα	30
3.3. Διασυνοριακή αποστολή δεμάτων	32
3.4. Σύγχρονο και ευρωπαϊκό πλαίσιο για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.	33
3.5. Μείωση των επιβαρύνσεων και των εμποδίων που σχετίζονται με τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας κατά την πραγματοποίηση διασυνοριακών πωλήσεων	35
4. 2 ^{ος} πυλώνας Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς: Ψηφιακό περιβάλλον. Η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών και ισότιμων όρων ανταγωνισμού για την ανάπτυξη και εξάπλωση των ψηφιακών δικτύων και των καινοτόμων υπηρεσιών.....	37
4.1. Κανονιστικό πλαίσιο για τον χώρο των τηλεπικοινωνιών	37
4.2. Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα - Ενίσχυση της εμπιστοσύνης και της ασφάλειας στις ψηφιακές υπηρεσίες	38
5. 3 ^{ος} πυλώνας Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς: Ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ψηφιακής οικονομίας.42	
5.1 Ψηφιακή οικονομία και κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς	42
5.2. Δημιουργία μαζικών δεδομένων και υπολογιστικού νέφους.....	43

	10
6. Αποτίμηση και προκλήσεις για την ψηφιακή αγορά.....	45
6.1. Νέα δέσμη μέτρων.....	45
6.2. Ψηφιακή αγορά την εποχή του COVID-19.....	47
7. Καταληκτικές Παρατηρήσεις	50
Βιβλιογραφία	52

1. Εισαγωγή

Ζούμε σε μια εποχή όπου διαδοχικά κύματα τεχνολογικών αλλαγών έχουν μεταμορφώσει τις ανθρώπινες κοινωνίες και οικονομίες και παρέχουν μακροπρόθεσμα οφέλη τόσο ως προς την οικονομική ανάπτυξη όσο και ως προς την ποιότητα ζωής. Όλοι οι άνθρωποι βιώνουν πλέον τον ψηφιακό μετασχηματισμό στην καθημερινότητά τους (digital transformation).

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η επίτευξη της Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς (Digital Single Market) αποτελεί προϋπόθεση για την προσέλκυση επενδύσεων σε ψηφιακές καινοτομίες, για την ταχύτερη ανάπτυξη των επιχειρήσεων υπό ίσους όρους ανταγωνισμού, αλλά και για την καλύτερη δυνατή πρόσβαση των πολιτών σε διαδικτυακές δραστηριότητες υπό συνθήκες προστασίας προσωπικών δεδομένων και καταναλωτών. Η ψηφιακή τεχνολογία επηρεάζει κάθε πτυχή της πολιτικής της Ε.Ε: πώς παράγουμε και καταναλώνουμε ενέργεια, πώς μετακινούμαστε, πώς το κεφάλαιο κινείται σε όλη την Ευρώπη. Οι πολίτες, άνδρες και γυναίκες, μπορούν να μετακινούνται εντός της Ε.Ε. χωρίς να ανησυχούν για τις χρεώσεις περιαγωγής κινητής τηλεφωνίας ή χωρίς να χάσουν την πρόσβαση σε μουσική, παιχνίδια, ταινίες, αθλητικές εκδηλώσεις και σειρές για τις οποίες έχουν ήδη πληρώσει.

Το 2015 λοιπόν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά μεταξύ των πολιτικών της προτεραιοτήτων και περιέγραψε μια φιλόδοξη στρατηγική για την επίτευξή της, αποτελούμενη από τρεις (3) επιμέρους πυλώνες, βάσει της οποίας επιδίωξη ήταν η δημιουργία ενός ανταγωνιστικού ψηφιακού κλάδου και η ενσωμάτωση ψηφιακών καινοτομιών σε όλους τους τομείς. Είναι χαρακτηριστικό ότι μια πλήρως λειτουργική Ψηφιακή Ενιαία Αγορά θα μπορούσε να συνεισφέρει στην ευρωπαϊκή οικονομία περίπου 415 δις. ευρώ ετησίως, συντελώντας σε βελτίωση των οικονομικών δεικτών και δημιουργώντας παράλληλα εκατοντάδες χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας, γεγονός που μπορεί να συμβάλει τα μέγιστα στην αναστροφή των επιπτώσεων της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης των προηγούμενων ετών.

Στο παραπάνω πλαίσιο, η παρούσα εργασία σκοπό έχει να εξετάσει τη χάραξη και λειτουργία της ψηφιακής αγοράς στην Ε.Ε. αναλύοντας τους επιμέρους πυλώνες στους οποίους βασίστηκε, αλλά και τη σημασία της για καταναλωτές και επιχειρήσεις στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή. Με βάση τη διακήρυξη της συγκεκριμένης στρατηγικής για τη δόμηση και λειτουργία μιας Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς, η εργασία επιχειρεί να καταγράψει μια ιστορική πορεία και εξέλιξη από την Ενιαία Εσωτερική Αγορά στην

Ψηφιακή Αγορά μνημονεύοντας συγχρόνως και τις προκλήσεις και δυσκολίες ενός τέτοιου εγχειρήματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η μέθοδος εκπόνησης της εργασίας ήταν η βιβλιογραφική έρευνα με χρήση κυρίως διαδικτυακών πηγών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εθνικό και ευρωπαϊκό δίκαιο), κάτι που συνάδει απόλυτα με το υπό διαπραγμάτευση αντικείμενο και παρέχει άμεση και επικαιροποιημένη πληροφόρηση.

Η εργασία διαρθρώνεται σε έξι (6) κεφάλαια. Μετά το 1ο εισαγωγικό κεφάλαιο όπου γίνεται μια επισκόπηση του αντικειμένου και της διάρθρωσης της εργασίας, ακολουθεί μια ιστορική αναδρομή της δημιουργίας της Εσωτερικής Αγοράς στην Ε.Ε. με ανάλυση των τεσσάρων (4) ελευθεριών που τη διέπουν, αναλύοντας παράλληλα το σταδιακό μετασχηματισμό της σε ψηφιακή αγορά. Συγκεκριμένα, το 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέτει για 1η φορά μια Στρατηγική για την Ενιαία ψηφιακή Αγορά, η οποία περιλαμβάνει στοχευμένες δράσεις που βασίζονται σε τρεις (3) Πυλώνες. Στα κεφάλαια που ακολουθούν αποτυπώνεται το περιεχόμενο των εν λόγω πυλώνων και ειδικότερα στο 3ο κεφάλαιο γίνεται μνεία στον 1^ο πυλώνα για τη βελτίωση της πρόσβασης των καταναλωτών και των επιχειρήσεων σε ψηφιακά αγαθά και υπηρεσίες σε όλη την Ευρώπη με ανάλυση των αντίστοιχων προτεινόμενων δράσεων περί ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce), αδικαιολόγητων φραγμών γεωγραφικού χαρακτήρα (unjustified geo-blocking) προστασίας καταναλωτών (consumer protection) και διασυνοριακής αποστολής δεμάτων (cross-border parcel delivery services). Ο 2ος Πυλώνας που αποτελεί αντικείμενο του 4^{ου} κεφαλαίου κάνει λόγο για τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών και ισότιμων όρων ανταγωνισμού προκειμένου να εξαπλωθούν τα ψηφιακά δίκτυα και οι καινοτόμες υπηρεσίες και περιλαμβάνει δράσεις για τις τηλεπικοινωνίες, την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το ρόλο των διαδικτυακών πλατφορμών στην αγορά. Το 5ο κεφάλαιο, χωρίς να υπεισέρχεται σε λεπτομέρειες λόγω της τεχνικής φύσης του αντικειμένου, αναδεικνύει τον 3ο πυλώνα περί μεγιστοποίησης των δυνατοτήτων ανάπτυξης της ψηφιακής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων, ψηφιακή κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς), ενώ οι προκλήσεις και οι δυσκολίες συγκερασμού όλων των εθνικών νομοθεσιών και της ενιαιοποίησης της ευρωπαϊκής ψηφιακής αγοράς καταγράφονται στο 6^ο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. Στα συμπεράσματα γίνεται μια προσπάθεια σύνοψης του περιεχομένου της εργασίας και προτάσεων για την εντατικοποίηση της πλήρους επίτευξης της Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς στην Ε.Ε.

2. Η αγορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση

2.1. Ενιαία Εσωτερική Αγορά

Είναι αναντίρρητο γεγονός ότι η Ενιαία Εσωτερική Αγορά συνιστά ένα εκ των σημαντικότερων επιτευγμάτων του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, καθώς αποτελεί έναν χώρο ευημερίας και ελευθερίας, που παρέχει πρόσβαση σε αγαθά, υπηρεσίες, θέσεις εργασίας, επιχειρηματικές ευκαιρίες, αλλά και στον πολιτιστικό πλούτο. Η εγκαθίδρυση και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς αποτέλεσε ήδη από τα αρχικά της στάδια θεμελιώδες στοιχείο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Παράλληλα δε, ως ακρογωνιαίος λίθος της ενοποίησης της Ευρώπης τέμνεται με όλες τις λοιπές πολιτικές της Ε.Ε, καθ' όσον αποτελεί τη βάση για την πολιτική ανταγωνιστικότητας, τον γνώμονα των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων της, τη γενεσιουργό αιτία της Ο.Ν.Ε, καθώς επίσης και την αιτία της πολιτικής περιφερειακής και κοινωνικής συνοχής.

Από το 1957, η Συνθήκη της Ρώμης για την ίδρυση της Ε.Ο.Κ, θεωρούσε τη δημιουργία μιας «κοινής» αγοράς μεταξύ των κρατών-μελών ως την κύρια αποστολή των κοινοτικών οργάνων και τη συνέδεε με τους ευρύτερους οικονομικούς και πολιτικούς στόχους του εγχειρήματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Μια τέτοια αγορά στόχευε στην εξάλειψη των εμπορικών φραγμών μεταξύ των κρατών μελών, με σκοπό αφενός την αύξηση της οικονομικής ευημερίας και αφετέρου τη συμβολή σε μια *«ολοένα στενότερη ένωση των λαών της Ευρώπης»*. Ειδικότερα, το άρθρο 2 της ΣΕΟΚ όριζε ότι *«η Κοινότητα έχει σαν αποστολή, με τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς... να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, τη συνεχή και ισόρροπη επέκταση της οικονομίας, αυξημένη σταθερότητα, επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών που συνενώνει»*. Τα κράτη-μέλη, επίσης ήταν υποχρεωμένα, βάσει του άρθρου 8 παρ. 1 της ΣΕΟΚ εντός μίας μεταβατικής περιόδου διάρκειας δώδεκα (12) ετών, να προβούν στην απελευθέρωση της κινητικότητας των προϊόντων, των προσώπων και των υπηρεσιών. Ωστόσο, το εν λόγω χρονικό διάστημα παρήλθε άπρακτο, με τα υφιστάμενα εμπόδια στο κοινοτικό εμπόριο, αλλά και στην κυκλοφορία των προσώπων να παραμένουν. Το μόνο που εν τέλει ολοκληρώθηκε με επιτυχία ήταν η κατάργηση των τελωνειακών δασμών και η δημιουργία της τελωνειακής ένωσης, ήτοι ενός κοινού εξωτερικού δασμολογίου με τρίτα κράτη.

Παράλληλα με την Συνθήκη της Ρώμης, βασικές πρωτοβουλίες που έφεραν ένα βήμα πιο κοντά την επίτευξη της δημιουργίας της εσωτερικής αγοράς υπήρξαν η

τελωνειακή ένωση το 1968, η κατάργηση των ποσοστώσεων, η ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών και των εργαζομένων και μια ορισμένη φορολογική εναρμόνιση με τη γενική θέσπιση του Φ.Π.Α το 1970, χωρίς τούτο να σημαίνει ότι τα προβλήματα είχαν ξεπεραστεί. Η αδυναμία της Ε.Ο.Κ να επιδείξει οιαδήποτε πρόοδο στην ενοποίηση της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς συνέπεσε με την κατάρρευση του συστήματος Bretton Woods, που υπήρξε σοβαρότατη αρνητική οικονομική εξέλιξη για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, παρεμποδίζοντας ταυτόχρονα κάθε προσπάθεια δημιουργίας μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Επιπλέον, οι δύο πετρελαϊκές κρίσεις του 1973 και 1979 δημιούργησαν πλείστα προβλήματα στις οικονομίες των ευρωπαϊκών κρατών, με αποτέλεσμα ο κίνδυνος εγκατάλειψης του εγχειρήματος της δημιουργίας της κοινής αγοράς να είναι υπαρκτός.

Πράγματι, μετά τις ανωτέρω κρίσεις, η αυξανόμενη ανεργία, ο πληθωρισμός και η μείωση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης στις διεθνείς αγορές την έκαναν να υποφέρει από σοβαρή οικονομική στασιμότητα, γνωστή και ως «ευρωσκλήρωση». Για την επιτυχή αντιμετώπισή της, απαιτείτο ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας, στηριζόμενο στην αναδιάρθρωση του παραγωγικού δυναμικού της, και στην εξάλειψη των εμποδίων στην κινητικότητα εντός της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς (Αργυρός, 2015).

Η δημιουργία της ενιαίας αγοράς, λοιπόν, προϋπέθετε την άρση όλων των εναπομενόντων εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων. Η Λευκή Βίβλος της Επιτροπής¹ το 1985, για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς κατέγραψε τα φυσικά και τεχνικά εμπόδια που έπρεπε να εξαλειφθούν, καθώς και τα μέτρα που έπρεπε να λάβει η Ε.Κ για την εξάλειψή τους. (Maciejewski, et al., 2020). Ειδικότερα, προσδιόρισε ένα χρονοδιάγραμμα δράσεων, προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, με τρεις βασικούς άξονες, α) την κατάργηση των φυσικών εμποδίων στο εμπόριο, προερχόμενων από τους τελωνειακούς ελέγχους στα σύνορα των κρατών-μελών και τη συνακόλουθη γραφειοκρατία, β) την κατάργηση των τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο, που προέρχονταν, από τους διαφορετικούς εθνικούς κανονισμούς ή αντικρουόμενους εθνικούς κανόνες του εμπορίου και γ) την κατάργηση των φορολογικών εμποδίων, τα οποία προέρχονταν κυρίως από τις εθνικές διαφορές στους έμμεσους φόρους, όπως ο Φ.Π.Α. Μετέπειτα, την πραγμάτωση των στόχων της Λευκής Βίβλου διευκόλυνε η υιοθέτηση της Ε.Ε.Π., που τέθηκε σε ισχύ το 1986, η οποία μετονόμασε

¹ Πρόεδρος της τότε ήταν ο Jacques Delors.

την κοινή αγορά σε ενιαία εσωτερική. Επίσης, προετοίμασε το έδαφος, αφού έθεσε τη βάση για την ολοκλήρωσή της, ορίζοντας καταληκτική ημερομηνία τον Δεκέμβριο του 1992 για την εξάλειψη των ως άνω εμποδίων. Έτσι λοιπόν, η Συνθήκη του Μάαστριχτ, το 1992 ίδρυσε την Ε.Ε, και καθιέρωσε την οικονομική και κοινωνική συνοχή ως έναν από τους βασικούς της στόχους, παράλληλα με την ενιαία αγορά και την Ο.Ν.Ε. Επίσης, διαχώρισε τις ευρωπαϊκές πολιτικές σε τρεις πυλώνες. Ο πρώτος εξ αυτών περιλαμβάνει την κοινή εσωτερική αγορά, ανοίγοντας τριτοταξίως και το δρόμο για την εξέλιξη της πολιτικής ένωσης της Κοινότητας. Είναι γεγονός άλλωστε ότι, η εγκαθίδρυση και η απρόσκοπτη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς αποτελούν τα βασικά εργαλεία για την επίτευξη των γενικών οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών στόχων της Ένωσης, ενώ παράλληλα αποτελεί καταλύτη της ανάπτυξης μέσα σ' αυτήν, θέτοντας την πρωταγωνίστρια της διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Θα μπορούσε, μάλιστα να διευκρινισθεί ότι σε οικονομικούς όρους, η Ε.Ε.Π είχε ως κύριο στόχο την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς, η οποία αποτελούσε έναν μικροοικονομικό στόχο, ενώ η Συνθήκη του Μάαστριχτ είχε ως κύριο στόχο τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε, η οποία αποτελούσε έναν μακροοικονομικό στόχο. (Αργυρός, 2015)

Πλέον και με την Συνθήκη της Λισαβόνας του 2009, οι τρεις πυλώνες καταργήθηκαν και απορροφήθηκαν πλήρως από την Ε.Ε. Κατά τα άλλα, η εν λόγω συνθήκη δεν προσέθεσε ιδιαίτερες μεταβολές ως προς την εσωτερική αγορά. Κατά συνέπεια, ο όρος «εσωτερική αγορά» εξειδικεύεται στο άρθρο 26 παρ. 2 της ΣΛΕΕ και νοείται ως ένας χώρος, χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Πρόκειται, εν ολίγοις, για έναν οικονομικό χώρο, στον οποίο, καταργούνται τα εσωτερικά τελωνειακά σύνορα και υιοθετείται ένα κοινό εξωτερικό δασμολόγιο, ενώ ταυτόχρονα εξαλείφονται και τα εμπόδια στην κυκλοφορία των συντελεστών παραγωγής και των προϊόντων, με σκοπό τη συγχώνευση των εθνικών αγορών σε μία ενιαία αγορά, που θα δημιουργήσει συνθήκες οι οποίες να ομοιάζουν στις συνθήκες μιας εγχώριας αγοράς. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς εμπεριέχει ένα «εσωτερικό» και ένα «εξωτερικό» στοιχείο. Το «εσωτερικό» στοιχείο σχετίζεται με την κατάργηση των εμποδίων στην κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών, καθώς επίσης και με τη θέσπιση κοινού κανονιστικού πλαισίου σε ολόκληρη την Ε.Ε. Από την άλλη μεριά, το «εξωτερικό» στοιχείο συνεπάγεται τη διαμόρφωση μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής απέναντι στις τρίτες χώρες, εκτός Ε.Ε, οι οποίες επιθυμούν να εισάγουν τα προϊόντα τους στην εσωτερική αγορά. Η συγκρότησή

της αποβλέπει αφενός στην απελευθέρωση των παραγωγικών συντελεστών και συνεπώς στο άνοιγμα των εθνικών αγορών, που πραγματοποιείται με την κατάργηση των εκάστοτε εθνικών προστατευτικών μέτρων και αφετέρου διασφαλίζει ένα υγιές και ελεύθερο ανταγωνισμό στα πλαίσια της Ε.Ε.

Ως εκ τούτου, επισημαίνεται ότι για την πραγμάτωση της εσωτερικής αγοράς, το πρωτογενές δίκαιο της Ε.Ε προβλέπει την υλοποίηση τεσσάρων οικονομικών ελευθεριών, οι οποίες αντιμετωπίζονται ως δικαιώματα, που δύνανται να επικαλούνται οι ευρωπαίοι πολίτες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, όταν οι εθνικοί κανόνες αντίκεινται σ' αυτές. Οι τέσσερις (4) θεμελιώδεις ελευθερίες της εσωτερικής αγοράς είναι η κάτωθι:

-Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων (άρθρα 28-37 ΣΛΕΕ), η οποία διασφαλίζεται μέσω της εξάλειψης των τελωνειακών δασμών, των ποσοτικών περιορισμών, καθώς και μέσω της απαγόρευσης των μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος², ήτοι όλων των φραγμών στις εισαγωγές και εξαγωγές των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών-μελών. Για την επίτευξη αυτών, κρίθηκε επιτακτική η θέσπιση του κοινού εξωτερικού δασμολογίου και κατά συνέπεια η χάραξη μίας κοινής εμπορικής πολιτικής έναντι των τρίτων χωρών και η εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών, η οποία επέτρεψε την άρση των εμποδίων και διευκόλυνε την ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων.

-Η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων (άρθρα 45-48 ΣΛΕΕ), που περιλαμβάνει την μετακίνηση και διαμονή των ανθρώπων από ένα κράτος-μέλος της Ε.Ε σε άλλο, καθώς και το δικαίωμα εργασίας και ίσης μεταχείρισης σ' αυτό. Εν ολίγοις, συνιστά ένα θεμελιώδες δικαίωμα των εργαζομένων και λειτουργεί συμπληρωματικά των λοιπών ελευθεριών, ενώ συνεπάγεται και την κατάργηση κάθε διάκρισης λόγω ιθαγένειας όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τις λοιπές συνθήκες εργασίας και απασχόλησης.

-Η ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών (άρθρα 56-62 ΣΛΕΕ), αλλά και εγκατάστασης (άρθρα 49-55 ΣΛΕΕ) που διασφαλίζουν την κινητικότητα των επιχειρήσεων και των επαγγελματιών εντός της Ε.Ε, καταργώντας τοιουτοτρόπως τα διασυνοριακά εμπόδια ή την εκτεταμένη γραφειοκρατία. Ως υπηρεσία νοείται η παροχή που προσφέρεται έναντι αμοιβής, η οποία πρέπει να έχει το στοιχείο της προσωρινότητας, άλλως εφαρμόζονται

², Κάθε τέλος, ανεξάρτητα από την ονομασία του ή τον τρόπο εφαρμογής του, «το οποίο, πλήττοντας εισαγόμενο προϊόν κράτους μέλους, κατ' αποκλεισμό του ομοειδούς εγχώριου προϊόντος, έχει ως αποτέλεσμα, αλλοιώνοντας την τιμή του, να έχει την ίδια επίπτωση που έχει και ένας δασμός επί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων» (Αποφάσεις ΔΕΕ 2/62, 3/62 και 232/78).

οι διατάξεις περί ελευθερίας της εγκατάστασης. Παράλληλα, προς ενίσχυση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών εκδόθηκε και η Οδηγία 2006/123/EK, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά, η οποία έχει αποφέρει οφέλη στους καταναλωτές και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

-Η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων (άρθρα 63-66 ΣΛΕΕ), η οποία αποτελεί τη βάση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και συμπληρώνει τις λοιπές ως άνω ελευθερίες. Ταυτόχρονα δε, επιτρέπει την αποδοτική επένδυση των κεφαλαίων και προωθεί τη χρήση του ευρώ ως διεθνούς νομίσματος, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό, τόσο στην ανάπτυξη της οικονομίας, όσο και στον ρόλο της ΕΕ ως παγκόσμιου παράγοντα.

2.2. Ενιαία Ψηφιακή Αγορά

2.2.1 Γενικά

Αναμφίβολα, ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος είναι η δημιουργία και σταδιακή εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς, η οποία, όπως περιγράφηκε ανωτέρω, μέχρι πρότινος υφίστατο μόνο για το φυσικό γεωγραφικό χώρο της Ε.Ε, με τον ψηφιακό να έχει αποκλεισθεί παντελώς. Προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως η ψηφιακή εποχή και να εξασφαλιστεί βιώσιμη ανάπτυξη της Ε.Ε, η ενιαία αγορά πρέπει να λειτουργεί σωστά και να εξελίσσεται διαρκώς, παράλληλα με τις ραγδαίες μεταβολές στον σημερινό κόσμο. Η παγκόσμια οικονομία μετεξελίσσεται σε ψηφιακή. Το διαδίκτυο και οι ψηφιακές τεχνολογίες μεταβάλλουν τον τρόπο ζωής και εργασίας των ανθρώπων με γοργούς ρυθμούς. Ταυτόχρονα, οι Τ.Π.Ε., ως θεμέλιο των σύγχρονων καινοτόμων οικονομικών συστημάτων, επιταχύνουν τον ρυθμό της τεχνολογικής αλλαγής. Η εξέλιξη και η διαρκής επέκταση της διείσδυσής τους σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, θέτει προκλήσεις στις δημόσιες αρχές, ως προς τη χάραξη συγκεκριμένων πολιτικών, που απαιτούν τη συντονισμένη δράση της Ε.Ε. Σε μία εποχή, λοιπόν, που η 4^η Βιομηχανική Επανάσταση, ήτοι η ψηφιοποίηση της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών και η ένωσή τους με τις τεχνολογίες επικοινωνίας, βρίσκεται στην κορυφή της παγκόσμιας ατζέντας, κρίθηκε απολύτως σκόπιμο να δημιουργηθεί η ενιαία ψηφιακή αγορά, ούτως ώστε να αρθούν οι εθνικοί φραγμοί στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται διαδικτυακά. Τούτος είναι ο λόγος, άλλωστε, για τον οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσδιόρισε ότι η δημιουργία της ψηφιακής ενιαίας αγοράς αποτελεί μία από τις βασικές της προτεραιότητες θέτοντας ένα εναρμονισμένο

ευρωπαϊκό πλαίσιο, επιτρέποντας συνάμα στις προαναφερθείσες ελευθερίες της εσωτερικής αγοράς να περάσουν στον ψηφιακό κόσμο.

Κατά συνέπεια, ως «Ψηφιακή Ενιαία Αγορά» (Digital Single Market) νοείται εκείνη στην οποία διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων και στην οποία τα άτομα και οι επιχειρήσεις μπορούν, ανεξαρτήτως της εθνικότητάς τους ή του τόπου κατοικίας τους, να έχουν αδιάλειπτη πρόσβαση και να ασκούν διαδικτυακές δραστηριότητες σε συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού, πάντοτε με υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η Στρατηγική Ευρώπη 2020, ως διάδοχος της στρατηγικής της Λισαβόνας³, αποτελεί τη νέα δεκαετή στρατηγική της Ε.Ε για μια «έξυπνη», «βιώσιμη» και «χωρίς αποκλεισμούς» ανάπτυξη. Επιπλέον, εισήγαγε το ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη ως μία από τις επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες, με το οποίο επιδιώκει να επανεκκινήσει την ευρωπαϊκή οικονομία, βοηθώντας τους ευρωπαίους πολίτες και τις επιχειρήσεις να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις ψηφιακές τεχνολογίες. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010) Όπως ήδη προελέχθη, το ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη δρομολογήθηκε ήδη από τον Μάιο του 2010 και είχε ως βασικό στόχο την ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομίας, μέσω της αποκόμισης, των ανακυπτόντων στο πλαίσιο μιας ενιαίας ψηφιακής αγοράς, βιώσιμων οικονομικών και κοινωνικών οφελών. Πιο συγκεκριμένα, με την εγκαθίδρυση της ψηφιακής αγοράς, θα επιτευχθεί η ευκολότερη και ταχύτερη πρόσβαση σε πληροφορίες, η μείωση του κόστους συναλλαγών, η αύξηση της άυλης κατανάλωσης, καθώς και η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Η ενίσχυση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, επίσης, θα διευκολύνει τη διαδικτυακή συμμόρφωση, την πρόσβαση σε θέσεις εργασίας και τις επιχειρηματικές ευκαιρίες τόσο για τους πολίτες όσο και για τις επιχειρήσεις. Επιπροσθέτως, με την ολοένα και μεγαλύτερη αύξηση του ηλεκτρονικού εμπορίου, που αποτελεί βασική προτεραιότητα της ψηφιακής αγοράς δύναται να δημιουργηθούν ταχέως εξελισσόμενα νέα προϊόντα, με χαμηλότερες τιμές, προσφέροντας με τον τρόπο αυτό μεγαλύτερη ποικιλία αγαθών και υπηρεσιών και δη καλύτερης ποιότητας. Παράλληλα δε, η ενιαία ψηφιακή αγορά με τη διασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού και την αφαίρεση όλων των γεωγραφικών περιορισμών, επιτρέπει την πρόσβαση σε online υπηρεσίες τόσο σε Ευρωπαίους καταναλωτές όσο και σε επιχειρήσεις. Σημειωτέον, ότι

³ Η στρατηγική της Λισαβόνας είχε στόχο να μετατρέψει την ΕΕ στην πλέον ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία με βάση τη γνώση σε παγκόσμιο επίπεδο, με δυνατότητα αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή.

μολονότι τούτο ακούγεται απολύτως λογικό, εντούτοις, μέχρι πρότινος οι online συναλλαγές αποτελούσαν πολιτική της ενιαίας αγοράς για τα φυσικά προϊόντα, γεγονός που επέτεινε την ανάγκη δημιουργίας της ψηφιακής αγοράς. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2014).

Εκ των ανωτέρω συνάγεται, ότι στόχος της Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς είναι η δημιουργία ενός περιβάλλοντος ολοένα και πιο φιλικού για τα ψηφιακά δίκτυα και τις ψηφιακές υπηρεσίες, καθώς επίσης και η θέσπιση κανόνων που συμβαδίζουν με τους ρυθμούς εξέλιξης της τεχνολογίας και συμβάλλουν στην ανάπτυξη των υποδομών. Η Ε.Ψ.Α, όταν τέθηκε ως προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναμενόταν να δημιουργήσει περίπου 3,8 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας. Η επίτευξή της, εν γένει φιλοδοξεί να επιτρέψει στην Ευρώπη να διατηρήσει τη θέση της ως παγκόσμιος ηγέτης στην ψηφιακή οικονομία, μέσω της βελτίωσης της ποιότητας ζωής των πολιτών και δια της αρωγής της προς τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, ούτως ώστε να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Με τον τρόπο αυτό, πρόκειται να συμβάλλει στην αύξηση του ΑΕγχΠ της Ε.Ε κατά 520 δις Ευρώ και ταυτόχρονα να ενισχύσει την ψηφιακή οικονομία, διευρύνοντας τις αγορές, προωθώντας καλύτερες υπηρεσίες σε πιο προσιτές τιμές και δημιουργώντας νέες δυνατότητες απασχόλησης.

Καθίσταται σαφές λοιπόν ότι, η ψηφιακή ενιαία αγορά μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες για νεοσύστατες επιχειρήσεις και να επιτρέψει στις υφιστάμενες επιχειρήσεις να αναπτυχθούν και να επωφεληθούν από την κλίμακα μιας αγοράς που απευθύνεται σε περισσότερα από πεντακόσια εκατομμύρια άτομα. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Γι' αυτόν τον λόγο η ενιαία ψηφιακή αγορά στην Ευρώπη καθίσταται άκρως σημαντική: Δημιουργήθηκε, προκειμένου να εξασφαλίσει ισότιμη πρόσβαση σε προϊόντα και υπηρεσίες, να διαμορφώσει το κατάλληλο περιβάλλον για δυναμικά και ασφαλή διαδικτυακά καινοτόμα οικοσυστήματα στην Ευρώπη και να εγγυηθεί ότι κάθε ευρωπαίος πολίτης και επιχείρηση δύναται να εμπιστευτεί τις διαδικτυακές υπηρεσίες και να επωφεληθεί από την ψηφιακή επανάσταση.

2.2.2. Η Στρατηγική για την Ενιαία Ψηφιακή Αγορά στην Ευρώπη

Είναι αδιαμφισβήτητο, ότι ένα εκ των δυσκολότερων ζητημάτων που αφορούσαν την ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς υπήρξε η υλοποίηση της ψηφιακής της συνιστώσας. Η βασική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπήρξε αφενός η εξάλειψη των εμπορικών φραγμών στις διασυνοριακές συναλλαγές, που μετατρέπει σταδιακά το παραδοσιακό λιανικό και χονδρικό εμπόριο σε ηλεκτρονικό και αφετέρου η

καταπολέμηση του αδικαιολόγητου γεωγραφικού αποκλεισμού. Ο γεωγραφικός αποκλεισμός, συνιστά μια πρακτική που εισάγει διακρίσεις και παρατηρείται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι διαδικτυακοί πωλητές είτε αρνούνται την πρόσβαση των καταναλωτών σε συγκεκριμένο ιστότοπο, εξ αφορμής του τόπου εγκατάστασής τους, είτε τους προωθούν σε κατάσταση της περιοχής τους, όπου οι τιμές είναι διαφορετικές, στρεβλώνοντας τοιουτοτρόπως τον ανταγωνισμό.

Ως εκ τούτου, στις 6 Μαΐου 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τη στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά, με την οποία οριζόταν ένα εντατικό νομοθετικό πρόγραμμα για την οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής ψηφιακής οικονομίας. Η εν λόγω στρατηγική περιλαμβάνει δεκαέξι (16) βασικές δράσεις στο πλαίσιο των ακόλουθων τριών (3) πυλώνων:

A. Προσβασιμότητα. Η βελτίωση της πρόσβασης για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις σε ψηφιακά αγαθά και υπηρεσίες σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Προς επίτευξη του σκοπού αυτού, απαιτείται να εξαλειφθούν τα εμπόδια στις διασυνοριακές διαδικτυακές δραστηριότητες, να διευκολυνθεί έτι περαιτέρω το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο, χάρη στην εναρμόνιση των κανόνων για τις συμβάσεις και τους καταναλωτές, καθώς και να δημιουργηθούν αποτελεσματικότερες και λιγότερο δαπανηρές υπηρεσίες παράδοσης δεμάτων. Εν συνεχεία, μέσω του εν λόγω πυλώνα δύναται να αντιμετωπισθούν οι περιπτώσεις του αδικαιολόγητου γεωγραφικού αποκλεισμού. Είναι σύνηθες φαινόμενο, αλλά και συνάμα ανεπίτρεπτο να μην μπορούν οι κάτοικοι της Ε.Ε να χρησιμοποιούν τις διαδικτυακές υπηρεσίες άλλων κρατών- μελών της Ε.Ε, ή ακόμα και να ανακατευθύνονται σε κατάσταση της περιοχής τους, όπου οι τιμές είναι διαφορετικές. Στον συγκεκριμένο πυλώνα, ακόμη, υπήρξε πρόβλεψη περί εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας περί πνευματικών δικαιωμάτων, ούτως ώστε να εξασφαλισθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των δημιουργών και των καταναλωτών. Εν κατακλείδι, και το καθεστώς του Φ.Π.Α πρέπει να απλουστευθεί, διότι τούτο θα τονώσει τις διασυνοριακές δραστηριότητες των επιχειρήσεων. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Όλα τα ως άνω θα βοηθήσουν τον ψηφιακό κόσμο της Ε.Ε. να γίνει μία απρόσκοπτη και υψηλού επιπέδου αγορά αναφορικά με τις αγοραπωλησίες.

B. Ψηφιακό περιβάλλον. Η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών και ισότιμων όρων ανταγωνισμού για την ανάπτυξη και εξάπλωση των ψηφιακών δικτύων και των καινοτόμων υπηρεσιών.

Για το σκοπό αυτό απαιτούνται υποδομές και υπηρεσίες περιεχομένου υψηλής ταχύτητας, ασφαλείς και αξιόπιστες, οι οποίες να υποστηρίζονται από κατάλληλο σύνολο κανονιστικών όρων που να ευνοεί την καινοτομία, τις επενδύσεις, τον θεμιτό ανταγωνισμό και να προσφέρει ισότιμους όρους ανταγωνισμού. Μέσω του εν λόγω πυλώνα θα επιχειρηθεί μία φιλόδοξη αναθεώρηση του κανονιστικού πλαισίου της E.E. για τις τηλεπικοινωνίες και τα οπτικοακουστικά μέσα ενημέρωσης. Παράλληλα, θα επιχειρηθεί η δημιουργία ασφαλών διαδικτυακών πλατφορμών (online platforms), που θα ενισχύσει την ασφάλεια και την εμπιστοσύνη στις ψηφιακές υπηρεσίες, καθ' ότι το 72% των Ευρωπαίων διαδικτυακών χρηστών έχουν επιφυλάξεις ως προς τις υπηρεσίες αυτές, διότι φοβούνται ενδεχόμενη αποκάλυψη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο διαδίκτυο. Συνεπώς, η ταχεία έγκριση του κανονισμού για την προστασία των δεδομένων είναι καθοριστικής σημασίας για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

Γ. Ψηφιακή οικονομία και κοινωνία. Η δημιουργία ευρωπαϊκής ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας με μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό δυναμικό.

Με τον εν λόγω πυλώνα, διασφαλίζεται ότι η ευρωπαϊκή ψηφιακή οικονομία, η βιομηχανία και η απασχόληση θα επωφεληθούν πλήρως από τα πλεονεκτήματα της εν γένει ψηφιοποίησης. Προκειμένου να επιτευχθεί ο παραπάνω σκοπός απαιτούνται επενδύσεις σε υποδομές και T.P.E., όπως είναι υπολογιστικό νέφος (cloud) και τα μαζικά δεδομένα, επενδύσεις σε έρευνα και καινοτομία, που θα τονώσουν τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα καθώς επίσης και επενδύσεις στη βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών, μέσω της διαλειτουργικότητας και των ψηφιακών δεξιοτήτων, προς αποφυγή των αποκλεισμών στην ψηφιακή κοινωνία. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015)

Αφού διαμορφώθηκε η ανωτέρω στρατηγική με κεντρικό άξονα την ψηφιακή ενιαία αγορά, τα κράτη- μέλη της E.E, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι φορείς διατύπωσαν τη γνώμη τους, συνεισφέροντας τοιούτοτρόπως στη βελτίωσή της. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατάρτισε ένα χάρτη πορείας με τις 16 βασικές δράσεις που υπάγονται στους προρρηθέντες πυλώνες. Προκειμένου να μετρηθεί η ευρωπαϊκή πρόοδος αναφορικά με την ψηφιακή οικονομία και κοινωνία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημιούργησε ένα επιγραμμικό (online) εργαλείο που λέγεται «Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας» (DESI) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016).

Το εν λόγω εργαλείο αποτελεί συνδυασμό πέντε δεικτών, που έχουν σχέση με το υπάρχον μείγμα της ψηφιακής πολιτικής στην Ευρώπη, γεγονός που επιτρέπει την

επισκόπηση των επιδόσεων εκάστου κράτους μέλους. Μετά τη δημοσιοποίηση της ως άνω στρατηγικής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε πλείστες νομοθετικές προτάσεις για την επίτευξη της ψηφιακής ενιαίας αγοράς. Οι προτάσεις αυτές είχαν ως κύριο σκοπό την αντιμετώπιση ζητημάτων σχετικών με τον αδικαιολόγητο γεωγραφικό αποκλεισμό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016), τη διασυνοριακή παράδοση δεμάτων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016), τη δυνατότητα για διασυνοριακή μεταφορά υπηρεσιών επιγραμμικού περιεχομένου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015), τη δυνατότητα αναθεώρησης του κανονισμού για τη συνεργασία στον τομέα της προστασίας του καταναλωτή (Επιτροπή, 2016), των υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016), των συμβάσεων για την πώληση των αγαθών μέσω του διαδικτύου και άλλες μορφές πώλησης εξ αποστάσεως (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015), καθώς και συμβάσεων για την προμήθεια ψηφιακού περιεχομένου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε και ανακοίνωση που επεξηγεί επακριβώς τη μελλοντική προσέγγιση για τη χάραξη πολιτικής, ως προς τις διαδικτυακές πλατφόρμες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016).

Όπως προκύπτει αναφανδόν, η οικοδόμηση της ενιαίας ψηφιακής αγοράς αποτελεί ένα θεμελιώδες τμήμα της στρατηγικής της Ε.Ε, ικανό να προσφέρει ένα υψηλό βιοτικό επίπεδο στους κατοίκους της. Για την επίτευξη όλων των προταθεισών δράσεων και την εξασφάλιση της αποτελεσματικής τους υλοποίησης απαιτείται να κινητοποιηθούν τα αναγκαία κεφάλαια και οι αναγκαίοι πόροι και να θεσπιστεί μια δομή διακυβέρνησης μεταξύ των βασικών συντελεστών, ήτοι των θεσμικών οργάνων και των κρατών-μελών της Ε.Ε. Στις περιπτώσεις στις οποίες η ύπαρξη φραγμών που πρέπει να αρθούν έχει ήδη θεμελιωθεί, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποβάλλει νομοθετικές προτάσεις και θα αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, ούτως ώστε να θέσει τις δυνατότητες που προσφέρει η ενιαία αγορά, λόγω της μεγάλης της κλίμακας στην υπηρεσία των καταναλωτών και των επιχειρήσεων. Από την άλλη μεριά, στις περιπτώσεις, για τις οποίες επιβάλλεται να προσδιοριστεί η σωστή πορεία δράσης, δέον όπως διεξαχθούν επιπρόσθετες διαβουλεύσεις, ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή των ενδιαφερομένων και να εξετασθούν και άλλες διαθέσιμες επιλογές. Το εν λόγω πρόγραμμα, λοιπόν, προϋποθέτει την από κοινού εργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των κρατών-μελών, ώστε να ληφθούν τα ει δυνατόν καταλληλότερα μέτρα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

3. 1^{ος} πυλώνας Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς: Προσβασιμότητα. Βελτίωση της πρόσβασης για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις σε ψηφιακά αγαθά και υπηρεσίες σε ολόκληρη την Ευρώπη.

3.1 Διασυννοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο

3.1.1. Γενικά

Η ανάγκη για το ηλεκτρονικό εμπόριο προέκυψε κατόπιν απαίτησης των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων για μία καλύτερη χρήση της τεχνολογίας και των τηλεπικοινωνιών, προκειμένου να βελτιωθούν οι σχέσεις αμφίδρομης επικοινωνίας με τους καταναλωτές, αφού, μέσω αυτού, επιτυγχάνονται ταχύτατες συναλλαγές με μικρότερο κόστος.

Ως «ηλεκτρονικό εμπόριο», λοιπόν ορίζεται το εμπόριο, το οποίο βασίζεται στην ηλεκτρονική μετάδοση των δεδομένων και πραγματοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα, εξ αποστάσεως, δίχως να είναι απαραίτητη η φυσική παρουσία των συμβαλλομένων μερών, ήτοι του πωλητή και του αγοραστή, οι οποίοι δύνανται να βρίσκονται ακόμα σε διαφορετικές χώρες (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2000). Ανάλογα με τα μέλη που λαμβάνουν μέρος κάθε φορά στην ηλεκτρονική συναλλαγή το ηλεκτρονικό εμπόριο διαχωρίζεται σε Επιχειρήσεις προς Καταναλωτές (Business to Consumer -B2C), κατά το οποίο οι επιχειρήσεις πωλούν εμπορεύματα ή υπηρεσίες στους καταναλωτές. Επιπλέον, διακρίνεται σε Επιχειρήσεις προς Επιχειρήσεις (Business to Business-B2B), όπου οι συναλλαγές πραγματοποιούνται μεταξύ δύο επιχειρήσεων, σε Καταναλωτές προς Επιχειρήσεις (Consumer to Business-C2B), που εν τοις πράγμασι, πρόκειται για την περίπτωση κατά την οποία, ο καταναλωτής πωλεί ή συνεισφέρει νομισματική αξία σε μια επιχείρηση⁴ και τέλος σε Καταναλωτές προς Καταναλωτές (Consumer to Consumer-C2C), που λαμβάνει χώρα, όταν πραγματοποιείται μία συναλλαγή μεταξύ των καταναλωτών⁵

Αναντίρρητα, η επιχειρηματική ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου ευνοείται από την εσωτερική αγορά. Έπρεπε να παρασχεθούν τα απαιτούμενα εχέγγυα ασφαλείας στις ηλεκτρονικές συναλλαγές, προκειμένου να αρθούν τα πολυάριθμα εμπόδια που

⁴ Για παράδειγμα η Soma, που είναι μια επιχείρηση με φίλτρα νερού με οικολογικές προδιαγραφές.

⁵ Για παράδειγμα το E-bay.

υφίστανται στον τομέα της παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας⁶. Καθώς το νομικό πλαίσιο, χαρακτηριζόταν από πλήρη αβεβαιότητα, η Ε.Ε οδηγήθηκε το 2000 στη θέσπιση της Οδηγίας 2000/31/ΕΚ για το ηλεκτρονικό εμπόριο, ούτως ώστε να εξασφαλισθεί ότι πράγματι, η ενιαία αγορά αποτελεί έναν χώρο, χωρίς εσωτερικά σύνορα, ακόμη και για το ηλεκτρονικό εμπόριο.

3.1.2. Η Οδηγία 2000/31/ΕΚ για το ηλεκτρονικό εμπόριο

Ένας εκ των λόγων, που οι καταναλωτές και οι μικρότερες επιχειρήσεις δεν αναπτύσσουν σε πολύ μεγάλο βαθμό το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο έγκειται στο γεγονός ότι οι ισχύοντες κανόνες για τις προκείμενες συναλλαγές ως επί το πλείστον χαρακτηρίζονται από ασάφεια και πολυπλοκότητα. Το γεγονός ότι υφίστανται 27 πλέον διαφορετικές εθνικές νομοθεσίες αναφορικά με τις συμβάσεις και την προστασία των καταναλωτών αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις να εμπλακούν στο διασυνοριακό εμπόριο και άρα τους καταναλωτές να έχουν πρόσβαση στο πλήρες φάσμα των διαδικτυακών προσφορών. Συν τοις άλλοις, το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο έχει εξελιχθεί σε ένα ταχέως αναπτυσσόμενο «οικοσύστημα». Σε μια ενιαία αγορά, λοιπόν, οι επιχειρήσεις πρέπει να είναι σε θέση να διαχειρίζονται τις πωλήσεις τους σύμφωνα με ένα κοινό σύνολο κανόνων.

Ήδη από το 1997, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ανακοίνωσή της, σχετικά με μία ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για το ηλεκτρονικό εμπόριο, καθόρισε ως στόχο τη δημιουργία ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου.

Πλέον, η ρύθμιση του ηλεκτρονικού εμπορίου βρίσκεται στο επίκεντρο της Οδηγίας 2000/31/ΕΚ, γνωστή ως «οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο», που ψηφίστηκε από τα όργανα της ΕΕ και εκδόθηκε στις 8 Ιουνίου του 2000 για την απάλειψη των νομικών κινδύνων και της ανασφάλειας στο χώρο του ηλεκτρονικού εμπορίου. Ειδικότερα, η εν λόγω Οδηγία συντάχθηκε με γνώμονα την ανάγκη διαφύλαξης των κοινοτικών ελευθεριών και στοχεύει στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, και στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε, έτσι ώστε να δημιουργηθεί για τις εν λόγω υπηρεσίες, ένας ενιαίος χώρος δίχως σύνορα (Ιγγλεζάκης, 2003). Η Οδηγία αφορά,

⁶ Οποιαδήποτε υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, ήτοι κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών.

επίσης, τη ρύθμιση ορισμένων νομικών πτυχών των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά. Επιπλέον, θεσπίζει εναρμονισμένους κανόνες σε θέματα που αφορούν στις απαιτήσεις διαφάνειας και πληροφόρησης για τους παρόχους υπηρεσιών στο διαδίκτυο, τις εμπορικές επικοινωνίες, τις ηλεκτρονικές συμβάσεις και τους περιορισμούς ευθύνης των παρόχων υπηρεσιών διαμεσολάβησης και ενισχύει τη διοικητική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και τον ρόλο της αυτορρύθμισης. Παράλληλα, η προκείμενη Οδηγία εφαρμόζεται σε κάθε υπηρεσία, η οποία παρέχεται έναντι αμοιβής, εξ αποστάσεως και με ηλεκτρονικά μέσα, κατόπιν προσωπικής αίτησης ενός αποδέκτη υπηρεσιών. Παρόλο που η συγκεκριμένη διατύπωση επιτρέπει την υπαγωγή σε αυτή ενός μεγάλου εύρους δραστηριοτήτων, τούτες περιορίζονται από μία σειρά εξαιρέσεων, προβλεπόμενων στην Οδηγία. Ειδικότερα, αξίζει να διευκρινισθεί ότι ο φορολογικός τομέας, τα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων, η συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια και πρακτικές που διέπονται από τη νομοθεσία περί καρτέλ, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2000).

Εν συνεχεία, η εν λόγω οδηγία επιχείρησε να προβεί στον καθορισμό ενός σαφούς γενικού πλαισίου, που να καλύπτει διάφορες νομικές πτυχές του ηλεκτρονικού εμπορίου στην εσωτερική αγορά, ούτως ώστε να εξασφαλισθεί η ασφάλεια δικαίου και η εμπιστοσύνη του καταναλωτή. Πρωταρχικός στόχος της, οριζόμενος στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτής, υπήρξε αφενός η εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών και η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, επιδιώκοντας τη δημιουργία ενός χώρου χωρίς εθνικά σύνορα για τις εν λόγω υπηρεσίες. Επιπλέον το άρθρο 1 παρ. 3 της οδηγίας αναφέρει ρητώς ότι η τελευταία *«δεν θίγει το επίπεδο προστασίας, ιδίως της δημόσιας υγείας και των συμφερόντων του καταναλωτή, όπως θεσπίζεται στις κοινοτικές και εθνικές νομοθετικές πράξεις στο μέτρο που δεν υφίσταται περιορισμός της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας»*. Εν ολίγοις, πρόκειται για την εξασφάλιση της θεμελιώδους αρχής του κοινοτικού κεκτημένου, που εν προκειμένω, εξειδικεύεται ως κεκτημένο προστασίας του καταναλωτή. Η συγκεκριμένη αρχή μάλιστα ερμηνεύεται, από μέρους των κρατών-μελών ως υποχρέωση τήρησης του παράγωγου κοινοτικού και εναρμονισμένου προς αυτό εθνικού δικαίου, που ρυθμίζει όλα τα επιμέρους ζητήματα της προστασίας του καταναλωτή, κανόνας που πρέπει να εφαρμόζεται πάντοτε με την επιφύλαξη του μη περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας.

Ταυτόχρονα, σημαντική αρχή που διέπει την εν λόγω Οδηγία είναι η ρήτρα περί εσωτερικής αγοράς ή αρχή της χώρας προέλευσης, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 3 αυτής και ορίζει επακριβώς ότι κάθε πάροχος υπηρεσιών κοινωνίας της πληροφορίας υπόκειται στο δίκαιο του κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο είναι εγκατεστημένος, και όχι στις διάφορες νομοθεσίες των κρατών-μελών της ΕΕ όπου παρέχονται οι υπηρεσίες του. Πρωταρχικό στόχο της Οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελεί η εγκαθίδρυση μιας αγοράς χωρίς εσωτερικά σύνορα στον τομέα των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, η οποία κατ' επέκταση να επιτυγχάνει ένα υψηλό επίπεδο κοινοτικής ολοκλήρωσης.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι η παρούσα οδηγία έχει συμπληρωματικό χαρακτήρα προς το ισχύον ενωσιακό δίκαιο και δεν θίγει το κοινοτικό κεκτημένο, ούτε θεσπίζει πρόσθετους κανόνες σε θέματα που αφορούν στην προστασία των καταναλωτών, (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2000), αφού για αυτά είχαν θεσπισθεί οι Οδηγίες, 97/7/ΕΚ, 98/6 ΕΚ και 99/44/ΕΚ, που τροποποιήθηκαν αργότερα με την Οδηγία 2011/83/ΕΕ, περί δικαιωμάτων των καταναλωτών. (Συνήγορος του Καταναλωτή, 2020).

3.1.3. Το Π.Δ 131/2003 για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο

Κάθε κράτος-μέρος υποχρεούται εντός συγκεκριμένης προθεσμίας να ενσωματώσει τις διατάξεις εκάστης Οδηγίας στην εθνική έννομη τάξη του. Εν προκειμένω, η Ελλάδα, με το Π.Δ 131/2003 ενσωμάτωσε την Οδηγία στην ελληνική έννομη τάξη και έτσι η χώρα μας απέκτησε ένα ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο, που αφορά στο ηλεκτρονικό εμπόριο. Ο νομοθέτης, μάλιστα επέλεξε να την ενσωματώσει σε ένα αυτοτελές νομοθέτημα, γεγονός που διευκολύνει την εφαρμογή του.

Έτσι λοιπόν, μέσω του Π.Δ 131/2003 η Ελλάδα απέκτησε ένα σχετικά ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τη ρύθμιση των νομικών προβλημάτων που εμφανίζονται στις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Πιο συγκεκριμένα, θέσπισε διατάξεις για τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, που σχετίζονται με την ενιαία εσωτερική αγορά στην Ε.Ε, την εγκατάσταση των φορέων παροχής υπηρεσιών, τις εμπορικές επικοινωνίες, τη σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα, την ευθύνη των μεσαζόντων παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, τους κώδικες δεοντολογίας, τον εξώδικο διακανονισμό διαφορών, τα μέσα έννομης προστασίας, τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και τις κυρώσεις για την παραβίαση των διατάξεων. (Προεδρικό Διάταγμα, 2003)

Αξίζει να επισημανθεί, ότι το εν λόγω προεδρικό διάταγμα δεν υπεισήλθε σε τόσες λεπτομέρειες, ει μη μόνο προσέγγισε σφαιρικά τα ζητήματα που αφορούν εν γένει την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας στο πεδίο του ηλεκτρονικού εμπορίου. Η προσέγγιση αυτή χαρακτηρίζεται περισσότερο ως «οριζόντια», υπό την έννοια ότι δεν ρυθμίζει την πώληση των καταναλωτικών αγαθών μέσω του διαδικτύου, αλλά τουναντίον καλύπτει μεμονωμένες πτυχές της οικονομικής δραστηριότητας των φορέων παροχής υπηρεσιών στο διαδίκτυο, βάσει ενός ενιαίου κανονιστικού πλαισίου, παρέχοντας μία γενικευμένη εμπιστοσύνη στο ηλεκτρονικό εμπόριο. Η εμπιστοσύνη αυτή συμβάλλει κατά πολύ στην ανάπτυξη του διασυνοριακού εμπορίου, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει την ελληνική και ευρωπαϊκή οικονομία, προσφέροντας πλείστες ευκαιρίες απασχόλησης στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα και ενισχύοντας την ανάπτυξη και την καινοτομία.

3.1.4. Ο Κώδικας Καταναλωτικής Δεοντολογίας για το Ηλεκτρονικό εμπόριο

Για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του ανωτέρω νομικού πλαισίου υπάρχει πρόβλεψη δημιουργίας διαφόρων μηχανισμών που ενδέχεται να συμβάλουν στην καλύτερη υλοποίηση των στόχων του. Ειδικότερα, στα ανωτέρω νομοθετήματα⁷ προβλέπονται Κώδικες Καταναλωτικής Δεοντολογίας, που καταρτίζονται. Η Οδηγία ενθαρρύνει την αυτορρύθμιση και ιδίως την κατάρτιση των κωδίκων από τις ενώσεις επαγγελματιών ή καταναλωτών, καθώς πολλά ζητήματα ρυθμίζονται αποτελεσματικότερα όταν συμμετέχουν σ' αυτά τα ίδια τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Επιπροσθέτως, και το Π.Δ 131/2003 κάνει αναφορά σε Κώδικες Δεοντολογίας, προβλέποντας την σύνταξή τους από τις εκάστοτε ενδιαφερόμενες ενώσεις επαγγελματιών και καταναλωτών, την έγκρισή τους από τον αρμόδιο Υπουργό και τη δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Έτσι, λοιπόν, από την 22.3.2017 τέθηκε σε ισχύ ο Κώδικας Δεοντολογίας για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο, ο οποίος εκπονήθηκε υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου και Προστασίας του Καταναλωτή με την συνδρομή μιας σειράς φορέων και κυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 31619 οικ./15.3.2017 Απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης (ΦΕΚ 969/Β/22-3-2017). Αποτελεί ένα καινοτόμο εργαλείο κοινωνικής διαβούλευσης και αυτοδέσμευσης, ένα οργανωμένο πλαίσιο θωράκισης και προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών αναφορικά με τις συναλλαγές τους στο διαδίκτυο. Σύμφωνα με τον Κώδικα, οι γενικές αρχές και οι ελάχιστοι κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας και

⁷ Άρθρο 16 της Οδηγίας και άρθρο 15 του ΠΔ.

ηθικής συμπεριφοράς, που πρέπει να τηρούνται απέναντι στον καταναλωτή από τις επιχειρήσεις ηλεκτρονικού εμπορίου είναι: η προστασία του καταναλωτή, η διαφάνεια, ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής και η ειδική μέριμνα για τις ευάλωτες ομάδες. Στο πεδίο εφαρμογής του Κώδικα εμπίπτει κάθε επιχείρηση που δραστηριοποιείται στο χώρο του «ηλεκτρονικού επιχειρείν». Αποτελείται από οκτώ (8) άρθρα, αφορά σε κανόνες αυτορρύθμισης των δραστηριοποιούμενων με το ηλεκτρονικό εμπόριο, επιχειρήσεων. Περιλαμβάνει βασικούς κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας και ηθικής συμπεριφοράς που επιβάλλεται να τηρούνται στις σχέσεις μεταξύ των καταναλωτών και των προμηθευτών. Εν ολίγοις, αποτελεί το απαραίτητο πλαίσιο για την εξυπηρέτηση των καταναλωτών, την ηλεκτρονική επίλυση διαφορών, την προστασία προσωπικών δεδομένων και την ασφάλεια των συναλλαγών για online αγορές. (Ελληνική Δημοκρατία, Η Κυβέρνηση, 2017)

Αναφορικά με το μείζον ζήτημα της ασφάλειας, ο Κώδικας προβλέπει τη λήψη μέριμνας, από μέρους των επιχειρήσεων για την ασφάλεια των συναλλαγών που πραγματοποιούνται με τη χρήση Τ.Π.Ε. Οι επιχειρήσεις, ακόμη, οφείλουν να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για τη διασφάλιση του απορρήτου των δεδομένων που συλλέγονται και επεξεργάζονται στο μέτρο του νομίμως προβλεπόμενου και αναλόγως με την φύση των προϊόντων και των παρεχόμενων υπηρεσιών. (Σ.Ε.Π.Ε, 2017).

3.1.5 Ηλεκτρονικό εμπόριο και ψηφιακή αγορά.

Το ηλεκτρονικό εμπόριο «ήρθε για να μείνει» και θα εξελίσσεται συνεχώς σε μια όλο και πιο βελτιωμένη εμπειρία για τους καταναλωτές και ταυτόχρονα σε μια ευκαιρία για τις επιχειρήσεις να προωθήσουν τις ιδέες και τα προϊόντα τους, να προσεγγίσουν καταναλωτές από κάθε γωνιά του πλανήτη και να αναπτύξουν το εμπορικό τους φήμη, κάτι δεν εδύναντο να πραγματοποιήσουν με τα παραδοσιακά μέσα εμπορίου. Δεδομένης, λοιπόν, της ταχύτατης εξέλιξης της τεχνολογίας και του ηλεκτρονικού εμπορίου, καθίσταται σαφές ότι η ρύθμιση που θεσπίστηκε μέσω της Οδηγίας και της μετέπειτα ενσωμάτωσής της στις έννομες τάξεις των κρατών-μελών, αποδείχθηκε άνευ άλλου τινός ανεπαρκής. Τούτο έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη μίας πιο αποτελεσματικής ενιαίας ρύθμισης των διασυνοριακών ηλεκτρονικών αγορών, γι' αυτό και η Ε.Ε προχώρησε στην πραγματοποίηση μιας ελεύθερης και ασφαλούς ψηφιακής ενιαίας αγοράς στην οποία δύνανται να πραγματοποιούνται διασυνοριακές αγοραπωλησίες μέσω του διαδικτύου. Εξάλλου, τόσο οι καταναλωτές όσο και οι επιχειρηματίες θα πρέπει να βασίζονται σε ενιαίο ρυθμιστικό πλαίσιο βάσει σαφώς καθορισμένων κανόνων δικαίου. Η εξάλειψη,

επομένως, των φραγμών, που προκύπτουν από τον κατακερματισμό των κανόνων, θα αντιμετωπισθεί με τη θέσπιση ομοιόμορφων κανόνων σε επίπεδο Ε.Ε. και συνάμα την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς στον εν λόγω τομέα.

Όπως ήδη αναλύθηκε ανωτέρω, η ενιαία ψηφιακή αγορά έθεσε τα θεμέλια για τη δημιουργία μίας ενιαίας και βιώσιμης ενωσιακής ψηφιακής κοινωνίας. Αναντίρρητα, σε μία ενιαία αγορά βασικό στόχο αποτελεί η απλούστευση και ο εκσυγχρονισμός των κανόνων, που αφορούν στις ψηφιακές διασυνοριακές αγορές, που διευκολύνουν την διασυνοριακή πώληση στο διαδίκτυο για την πλειοψηφία των επιχειρήσεων και ταυτόχρονα αυξάνουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στο εν λόγω εμπόριο. Επιπλέον, απαραίτητη κρίνεται και η ορθή διαχείριση των πωλήσεων από τις επιχειρήσεις, βάσει ενός κοινού συνόλου κανόνων. Κάτι τέτοιο επιχειρήθηκε μεν, με την Οδηγία 2000/31/ΕΚ, ωστόσο πολλά επιμέρους ζητήματα παρέμειναν άλυτα. Κάποιες πτυχές του δικαίου των συμβάσεων και της προστασίας των καταναλωτών εναρμονίσθηκαν με τις διαδικτυακές πωλήσεις⁸, εν αντιθέσει με έτερες περιπτώσεις, για την αντιμετώπιση των οποίων δεν υφίστανται ούτε ενωσιακοί κανόνες, αλλά και οι εθνικοί που υπάρχουν είναι ελάχιστοι⁹. Παράλληλα, το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο αναπτύσσεται μεν, εντούτοις το πλήρες δυναμικό του παραμένει αναξιοποίητο, τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους καταναλωτές στην Ευρώπη, γεγονός που ώθησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιχειρήσει την περαιτέρω ενίσχυσή του. Προχωρώντας, λοιπόν, ένα βήμα πιο κοντά στην υλοποίηση της Στρατηγικής για την ενιαία ψηφιακή αγορά του 2015, παρουσίασε δύο προτάσεις που είχαν σκοπό, αφενός την καλύτερη προστασία των καταναλωτών που πραγματοποιούν διαδικτυακές αγορές στην Ε.Ε και αφετέρου την παροχή βοήθειας στις επιχειρήσεις, προκειμένου οι τελευταίες να επεκτείνουν τις διαδικτυακές τους πωλήσεις.

Προς επίτευξη της περαιτέρω ανάπτυξης του διασυνοριακού ηλεκτρονικού εμπορίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση αναθεώρησης του Κανονισμού ΕΚ αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία σε θέματα προστασίας των καταναλωτών, προκειμένου να αναπτυχθούν αποτελεσματικότεροι μηχανισμοί συνεργασίας. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Πράγματι, την 12η Δεκεμβρίου 2017 η Ε.Ε προέβη στην έκδοση του Κανονισμού (Ε.Ε) 2017/2394 σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών

⁸ π.χ οι πληροφορίες που παρέχονται στους καταναλωτές πριν συνάψουν σύμβαση ή οι κανόνες που διέπουν το δικαίωμά τους να αποσυρθούν από τη συμφωνία, σε περίπτωση που μεταβάλλουν άποψη.

⁹ αντιμετώπιση περιπτώσεων ελαττωματικού ψηφιακού περιεχομένου που αγοράζεται διαδικτυακά (όπως π.χ τα ηλεκτρονικά βιβλία).

αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, ο οποίος κατήγγησε και τον προηγούμενο ως άνω Κανονισμό, ενώ λίγο αργότερα, τον Απρίλιο του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για την νέα συμφωνία για τους καταναλωτές, προσβλέποντας στην ολοκλήρωση μίας νέας συμφωνίας για τους καταναλωτές, που να εξασφαλίζει τόσο στους καταναλωτές, όσο και στις επιχειρήσεις μία δίκαιη ενιαία αγορά. Η καλύτερη επιβολή των κανόνων και εκσυγχρονισμός αυτών, η παροχή αποτελεσματικότερης έννομης προστασίας και η διασφάλιση ίσης μεταχείρισής τους θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών, συμβάλλοντας θετικά στην ευρωπαϊκή οικονομία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

Εν κατακλείδι, πέρα των ως άνω διαλαμβανόμενων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υλοποιώντας την Στρατηγική για την Ενιαία Αγορά, προχώρησε σε σχέδιο τόνωσης του ηλεκτρονικού εμπορίου μέσα από 3 συνιστώσες, την αντιμετώπιση του γεωγραφικού αποκλεισμού, τη διασυνοριακή παράδοση δεμάτων σε πιο προσιτές τιμές και την αύξηση της εμπιστοσύνης των πελατών χάρη στην καλύτερη προστασία και επιβολή της νομοθεσίας.

3.2. Πρόληψη αδικαιολόγητων φραγμών γεωγραφικού χαρακτήρα

Όπως ήδη επισημάνθηκε, με την Στρατηγική για την Ενιαία Ψηφιακή Αγορά επιχειρήθηκε η τόνωση του διασυνοριακού ηλεκτρονικού εμπορίου μέσω μίας δέσμης μέτρων που αφορούσε τις τρεις (3) συνιστώσες αυτού, ήτοι την αύξηση της εμπιστοσύνης των πελατών χάρη στην καλύτερη προστασία και επιβολή της νομοθεσίας, τη διασυνοριακή παράδοση δεμάτων σε πιο προσιτές τιμές και την αντιμετώπιση του γεωγραφικού αποκλεισμού.

Ο γεωγραφικός αποκλεισμός συνιστά μία πρακτική διακριτικής μεταχείρισης, η οποία αφενός στερεί από τον καταναλωτή τη δυνατότητα αγοράς προϊόντων ή υπηρεσιών από δικτυακό τόπο που εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος και αφετέρου ενώ του παρέχεται η πρόσβαση, δεν μπορεί να προχωρήσει σε αγορά. Σε άλλες περιπτώσεις, η ίδια εταιρεία τον κατευθύνει σε δικτυακό τόπο της χώρας του, παρουσιάζοντας όμως διαφορετικές τιμές. Επιπλέον, οι φραγμοί γεωγραφικού χαρακτήρα αποτελούν ένα εκ των μέσων που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις για την κατάτμηση των αγορών με βάση τα εθνικά σύνορα¹⁰ Συχνά, τα αποκλίνοντα νομικά περιβάλλοντα με την προκύπτουσα ανασφάλεια δικαίου, οι σχετικοί κίνδυνοι όσον αφορά την εφαρμοστέα νομοθεσία για την προστασία του καταναλωτή, τη φορολογία και τις δαπάνες παράδοσης ή τις γλωσσικές απαιτήσεις,

¹⁰ Εδαφικοί περιορισμοί.

συμβάλλουν στην απροθυμία των επιχειρήσεων και κυρίως των μικρομεσαίων να συνάπτουν εμπορικές σχέσεις με πελάτες από άλλα κράτη μέλη. Καθώς, λοιπόν περιορίζονται οι επιλογές των καταναλωτών, οι φραγμοί γεωγραφικού χαρακτήρα προξενούν έντονη δυσαρέσκεια στους τελευταίους, ενώ συνάμα αποτελούν σημαντική αιτία κατακερματισμού της εσωτερικής αγοράς (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

Ως προς την πρόληψη, λοιπόν, των αδικαιολόγητων φραγμών γεωγραφικού χαρακτήρα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2016 υπέβαλε ορισμένες νομοθετικές προτάσεις, προκειμένου να τους εξαλείψει. Προς επίτευξη αυτού, πρότεινε την θέσπιση νομοθεσίας που να διασφαλίζει ότι οι καταναλωτές που επιθυμούν να αγοράσουν προϊόντα και υπηρεσίες από άλλη χώρα της Ε.Ε, είτε διαδικτυακά είτε αυτοπροσώπως, δεν υφίστανται διακρίσεις όσον αφορά την πρόσβαση σε τιμές, πωλήσεις ή τους όρους πληρωμής, εκτός εάν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους όπως ο Φ.Π.Α. Δύο έτη, αργότερα¹¹, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατέληξαν σε συμφωνία αναφορικά με την απαγόρευση του αδικαιολόγητου γεωγραφικού αποκλεισμού. Το σχέδιο κανονισμού εγκρίθηκε από τα δύο θεσμικά όργανα και τελικά ο Κανονισμός Ε.Ε/2018/302 για την απαγόρευση του αδικαιολόγητου γεωγραφικού αποκλεισμού εντός της εσωτερικής αγοράς τέθηκε εν ισχύ στις 22 Μαρτίου 2018 και εφαρμόστηκε από τις 3 Δεκεμβρίου 2018. Ο εν λόγω κανονισμός αποσκοπεί στην άρση των εμποδίων του ηλεκτρονικού εμπορίου με την αποφυγή κάθε μορφής διακρίσεων που βασίζονται στην ιθαγένεια, τον τόπο διαμονής ή τον τόπο εγκατάστασης των καταναλωτών (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2018). Ειδικότερα, ορίζει ότι οι έμποροι δεν θα δύνανται πλέον να προβαίνουν σε διακρίσεις μεταξύ των καταναλωτών όσον αφορά τους γενικούς όρους και προϋποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων των τιμών, κατά την πώληση αγαθών σε άλλο κράτος μέλος.

Κατά συνέπεια, καθίσταται σαφές ότι ο τερματισμός του αδικαιολόγητου γεωγραφικού αποκλεισμού θα διευρύνει σημαντικά τις δυνατότητες επιλογής που διαθέτουν οι πολίτες κατά τη διάρκεια αγοράς από το διαδίκτυο και θα δώσει σημαντική ώθηση στο ηλεκτρονικό εμπόριο, πράγμα που αποτελεί και έναν εκ των βασικότερων στόχων της Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς.

¹¹ στις 29 Νοεμβρίου 2017

3.3. Διασυνοριακή αποστολή δεμάτων

Στην ανακοίνωση της Επιτροπής του 2012 σχετικά με την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην ενιαία ψηφιακή αγορά ηλεκτρονικού εμπορίου και διαδικτυακών υπηρεσιών, η βελτίωση της φυσικής παράδοσης των εμπορευμάτων που παραγγέλθηκαν μέσω του Διαδικτύου προσδιορίστηκε ως ένα από τα βασικά στοιχεία για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012). Τον Μάιο του 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πέρα από την πρόταση νομοθετικών πράξεων σχετικά με τον γεωγραφικό αποκλεισμό και την επανεξέταση του κανονισμού περί της συνεργασίας για την προστασία των καταναλωτών, στα οποία ήδη έγινε αναφορά ανωτέρω διαβίβασε και πρόταση αφορώσα τις διασυνοριακές υπηρεσίες παράδοσης δεμάτων. Ο στόχος των πρωτοβουλιών αυτών πάντα ο ίδιος, ήτοι η ενίσχυση του διασυνοριακού ηλεκτρονικού εμπορίου και ολοκλήρωση μιας πραγματικά ενιαίας ψηφιακής αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, έλαβε υπόψιν το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν πλείστοι καταναλωτές και ΜμΕ σχετικά με την παράδοση δεμάτων και, κυρίως τα υψηλά έξοδα αποστολής σε διασυνοριακές μεταφορές.

Αναμφίβολα, η ύπαρξη οικονομικά προσιτών, καθώς και υψηλής ποιότητας υπηρεσιών διασυνοριακής αποστολής αποτελεί τη βάση για να οικοδομηθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών κατά τις διασυνοριακές διαδικτυακές πωλήσεις. Τόσο οι καταναλωτές, όσο και οι επιχειρήσεις διαμαρτύρονται για την έλλειψη διαφάνειας, το υπέρογκο κόστος των μικρών αποστολών και την έλλειψη διαλειτουργικότητας μεταξύ των επιχειρήσεων, που εμπλέκονται σε μια διασυνοριακή μεταφορά, γεγονός που έχει αρνητικό αντίκτυπο στο ηλεκτρονικό εμπόριο εν γένει. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015)

Μέχρι πρότινος, τα υψηλά έξοδα αποστολής, πολλές φορές ξεπερνούσαν ακόμη και την τιμή του προϊόντος, δημιουργώντας φραγμό για το διασυνοριακό εμπόριο στην Ε.Ε. Αξίζει δε, να τονισθεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι τιμές που χρεώνονται από φορείς παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών για τη διανομή ενός μικρού δέματος σε άλλο κράτος μέλος είναι έως και πέντε φορές υψηλότερες σε σχέση με τις εγχώριες τιμές, χωρίς πάντοτε σαφή συσχέτιση με το πραγματικό κόστος. Λαμβανομένης υπόψιν της εν λόγω κατάστασης εκπόνησε πρόταση Κανονισμού για τις διασυνοριακές παραδόσεις δεμάτων. Η συγκεκριμένη θεσμική πρωτοβουλία της Ε.Ε, που μετέπειτα οδήγησε στην θέσπιση του Κανονισμού (Ε.Ε) 2018/644 σχετικά με τις υπηρεσίες διασυνοριακής παράδοσης δεμάτων, αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της ανταγωνιστικότητας στη διασυνοριακή αποστολή δεμάτων, επιτυγχάνοντας αύξηση της διαφάνειας των τιμών και οικονομικά πιο προσιτές μεταφορές δεμάτων, καθώς και στην

ενίσχυση της κανονιστικής εποπτείας των υπηρεσιών ταχυδρομικής διασυνοριακής παράδοσης δεμάτων. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2018). Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή υποχρεούται να δημοσιεύει δημόσια τιμολόγια των φορέων παροχής υπηρεσιών διασυνοριακής παράδοσης σε ειδικό διαδικτυακό τόπο, χάρη στον οποίο, οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις θα μπορούν να ελέγχουν τις τιμές, να συγκρίνουν τις χρεώσεις, επιλέγοντας, κατά συνέπεια, τις πιο συμφέρουσες. Επιπλέον, μέσω του κανονισμού παρέχονται στις ρυθμιστικές αρχές, εξουσίες οι οποίες θα τους επιτρέπουν να παρακολουθούν τις εξελίξεις στην αγορά παράδοσης δεμάτων με πιο αποτελεσματικό τρόπο, μέσα από την παροχή σαφών πληροφοριών, από τις ταχυδρομικές υπηρεσίες, σχετικών με τα έξοδα και τους όρους αποστολής. Οι φορείς παροχής υπηρεσιών παράδοσης θα είναι υποχρεωμένοι να υποβάλλουν στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές τους μια σειρά δεδομένων, επιτρέποντάς τους έτσι να αξιολογούν τα τιμολόγια και τις ενδεχομένως αδικαιολόγητα υψηλές τιμές, εντοπίζοντας ταχύτερα και πιο αποτελεσματικά τις δυσλειτουργίες της αγοράς.

Τέλος, σε συνδυασμό με την άρση των γεωγραφικών αποκλεισμών στο ηλεκτρονικό εμπόριο (geo-blocking), οι νέες αυτές ρυθμίσεις βελτιώνουν τα δικαιώματα των «διαδικτυακών» καταναλωτών και ενισχύουν στο έπακρο το ηλεκτρονικό εμπόριο, υλοποιώντας τοιουτοτρόπως έναν βασικό πυλώνα της στρατηγικής για την ενιαία στρατηγική αγορά..

3.4. Σύγχρονο και ευρωπαϊκό πλαίσιο για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς και η καθιέρωση ενός συστήματος που θα εξασφαλίζει τη μη στρέβλωση του ανταγωνισμού εντός αυτής, απαιτούν συν τοις άλλοις και την εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών της Ε.Ε για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα. Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελούν το θεμέλιο της δημιουργικότητας και του κλάδου πολιτιστικών προϊόντων στην Ευρώπη. Γι' αυτό το λόγο, και προχωρώντας ένα βήμα ακόμη προς την ψηφιακή αγορά, κρίθηκε αναγκαίο να θεσπισθεί η Οδηγία 2019/790/ΕΕ για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά, που τροποποιεί τις υπ' αριθμ. 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ παλαιότερες οδηγίες.

Αξίζει, λοιπόν να τονισθεί ότι η εν λόγω Οδηγία, ουσιαστικά εκσυγχρονίζει το υφιστάμενο ενωσιακό δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας, προκειμένου να προλειάνει το

έδαφος για μια πραγματική ψηφιακή ενιαία αγορά, που είναι και ο βασικός στόχος της Ε.Ε. Οι προβλεπόμενοι, σ' αυτήν κανόνες εξασφαλίζουν επαρκή προστασία για τους δημιουργούς και τους καλλιτέχνες, ενώ ανοίγουν και νέες δυνατότητες πρόσβασης και κοινής χρήσης του online περιεχομένου που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, σε ολόκληρη την Ε.Ε. Τα θέματα που επιλύονται μέσω της προκείμενης Οδηγίας ομαδοποιούνται σε τρεις κατηγορίες. Ειδικότερα, η οδηγία επιχειρεί να προσαρμόσει στο ψηφιακό και διασυνοριακό περιβάλλον, τους υπάρχοντες εθνικούς περιορισμούς, που υφίστανται τα εν λόγω δικαιώματα, καθώς μέσω αυτής εισάγονται υποχρεωτικές εξαιρέσεις στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για τους σκοπούς της εξόρυξης κειμένων και δεδομένων, των δραστηριοτήτων online διδασκαλίας και της online διάδοσης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Παράλληλα, βελτιώνει τις πρακτικές αδειοδότησης, ούτως ώστε να εξασφαλισθεί ευρύτερη πρόσβαση στο περιεχόμενο της πνευματικής δημιουργίας. Συγκεκριμένα, προβλέπει εναρμονισμένους κανόνες που διευκολύνουν την εκμετάλλευση των έργων που δεν διατίθενται πλέον στο εμπόριο και την εκκαθάριση δικαιωμάτων οπτικοακουστικών έργων σε πλατφόρμες διάθεσης βίντεο κατά παραγγελία. Επίσης, η Οδηγία αποσκοπεί στην επίτευξη της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, αφού θεσπίζει, για τους εκδότες Τύπου, ένα νέο δικαίωμα σχετικό με την online χρήση των εκδόσεών τους. Οι δημιουργοί έργων που είναι ενσωματωμένα σε εκδόσεις Τύπου θα δικαιούνται ένα ποσοστό των εσόδων του εκδότη Τύπου που απορρέουν από αυτό το νέο δικαίωμα. Όσον αφορά τις πλατφόρμες διαμοιρασμού διαδικτυακού περιεχομένου (content sharing platforms), οι οποίες βασίζονται στο μοντέλο αναφόρτωσης(upload) περιεχομένου από τους χρήστες, η οδηγία ορίζει ότι οι τελευταίες θα πρέπει να λαμβάνουν άδεια για τα προστατευόμενα έργα πνευματικής ιδιοκτησίας, που αναφορτώνονται από τους χρήστες. Συνεπώς, οι δικαιούχοι θα μπορούν να διαπραγματεύονται καλύτερα τους όρους εκμετάλλευσης των online τους έργων και να αμείβονται για την online χρήση του περιεχομένου τους από τις εν λόγω πλατφόρμες. Ταυτόχρονα, η οδηγία επιτρέπει στους χρήστες να παράγουν και να αναφορτώνουν ελεύθερα το περιεχόμενο, για τους σκοπούς της παράθεσης περιεχομένου, της κριτικής, του ελέγχου, της γελοιογραφίας, της παρωδίας ή της μίμησης.

Εν κατακλείδι, η οδηγία κατοχυρώνει το δικαίωμα των δημιουργών και των ερμηνευτών σε κατάλληλη και αναλογική αμοιβή για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης ή τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων τους και εισάγει υποχρέωση

διαφάνειας σχετικά με την εκμετάλλευση έργων για τα οποία έχει χορηγηθεί άδεια εκμετάλλευσης, καθώς και έναν μηχανισμό αναπροσαρμογής των αμοιβών συνοδευόμενο από ειδικό μηχανισμό εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2019).

3.5. Μείωση των επιβαρύνσεων και των εμποδίων που σχετίζονται με τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας κατά την πραγματοποίηση διασυνοριακών πωλήσεων

Το κοινό σύστημα Φ.Π.Α αποτελεί βασικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς. Τα έσοδα από τον Φ.Π.Α αποτελούν ένα μεγάλο έσοδο για την Ε.Ε., γι' αυτό και η δημιουργία ενός ενιαίου χώρου Φ.Π.Α δύναται να στηρίξει μια βαθύτερη και δικαιότερη ενιαία αγορά και να συμβάλει στην τόνωση της απασχόλησης, της ανάπτυξης, των επενδύσεων και της ανταγωνιστικότητας στην Ε.Ε.

Ωστόσο, το σύστημα Φ.Π.Α δεν κατόρθωσε να συμβαδίσει με τις προκλήσεις της ψηφιακής οικονομίας. Το ισχύον σύστημα, που χρονολογείται από το 2006 και προοριζόταν να αποτελέσει ένα μεταβατικό σύστημα, είναι κατακερματισμένο, επιρρεπές στην απάτη και άκρως πολύπλοκο, αν αναλογισθεί κανείς τον αυξανόμενο αριθμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται διασυνοριακά (Συμβούλιο Ε.Ε, 2006). Αναμφίβολα, το γεγονός ότι οφείλουν να αντιμετωπίσουν πολλά και διαφορετικά εθνικά συστήματα, προκαλεί επιπλοκές που συνιστούν εμπόδιο για τις επιχειρήσεις, που επιδιώκουν να δραστηριοποιηθούν στο διασυνοριακό εμπόριο. Γι' αυτό το λόγο, από την 1η Ιανουαρίου 2015 τέθηκαν σε ισχύ οι νέοι φορολογικοί κανόνες αναφορικά με τις διασυνοριακές online αγορές εντός Ε.Ε. και την καταβολή του Φ.Π.Α σε ψηφιακά αγαθά, που επιβάλλεται στην έδρα του πελάτη και όχι πλέον του παρόχου της υπηρεσίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πασχίζει ώστε να ελαχιστοποιηθούν τα εμπόδια που συνδέονται με το διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο και απορρέουν από τα διαφορετικά καθεστάτα Φ.Π.Α, ούτως ώστε να επικρατήσουν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις της Ε.Ε και για να διασφαλιστεί ότι τα έσοδα από το Φ.Π.Α περιέρχονται στο κράτος μέλος του καταναλωτή. Αξίζει, επίσης να τονισθεί στο ότι τα μέτρα, αναφορικά με τον Φ.Π.Α αναμένεται να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να

ανακτήσουν τα φορολογικά έσοδα ύψους 5 δισ. ευρώ που χάνονται σε αυτόν τον τομέα ετησίως (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016).

Παράλληλα, το Δεκέμβριο του 2017 συμφωνήθηκαν νέοι κανόνες, οι οποίοι θα εξασφαλίσουν την ομαλή εισαγωγή των νέων μέτρων Φ.Π.Α για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Συγκεκριμένα, οι κανόνες αυτοί θα επιτρέψουν στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται διαδικτυακά να εκπληρώνουν όλες τις υποχρεώσεις τους που αφορούν στον Φ.Π.Α, σε ένα τόπο εντός Ε.Ε, θα διευκολύνουν τη διαδικτυακή πώληση των πολύ μικρών και νεοφυών επιχειρήσεων, ενώ ταυτόχρονα θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της απάτης στον τομέα του Φ.Π.Α η οποία προέρχεται από χώρες εκτός Ε.Ε (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017). Οι εν λόγω κανόνες θα τεθούν σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2021. Συνοψίζοντας, επισημαίνεται ότι η εφαρμογή τους θα εξασφαλίσει ότι το 2021 θα είναι διαθέσιμο ένα εντελώς νέο σύστημα Φ.Π.Α για όλες τις επιχειρήσεις που πωλούν αγαθά στο διαδίκτυο. Με τους κανόνες αυτούς δημιουργούνται νέα δομικά στοιχεία του συστήματος, τα οποία θα χρειαστούν οι διαδικτυακές επιχειρήσεις ώστε να επωφεληθούν πλήρως από την ενιαία αγορά της Ε.Ε. Η επικαιροποιημένη ηλεκτρονική επιχειρηματική πύλη για τον Φ.Π.Α, ή αλλιώς «κέντρο ενιαίας εξυπηρέτησης» ή «One-Stop Shop», που δημιουργείται με τα εν λόγω μέτρα, θα δώσει τη δυνατότητα σε επιχειρήσεις που πωλούν αγαθά στους πελάτες τους μέσω του διαδικτύου να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους στην Ε.Ε όσον αφορά τον Φ.Π.Α μέσω μίας εύχρηστης διαδικτυακής πύλης στη γλώσσα τους. Χωρίς την πύλη, θα ήταν υποχρεωμένες να εγγράφονται στα μητρώα Φ.Π.Α σε κάθε κράτος μέλος της Ε.Ε στο οποίο επιθυμούν να πωλούν, κατάσταση την οποία προβάλλουν οι επιχειρήσεις ως ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια για τις μικρές επιχειρήσεις που πραγματοποιούν διασυνοριακές εμπορικές συναλλαγές¹².

¹² Το σύστημα ισχύει ήδη για τους παρόχους ηλεκτρονικών υπηρεσιών από το 2015 και λειτουργεί ικανοποιητικά.

4. 2^{ος} πυλώνας Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς: Ψηφιακό περιβάλλον. Η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών και ισότιμων όρων ανταγωνισμού για την ανάπτυξη και εξάπλωση των ψηφιακών δικτύων και των καινοτόμων υπηρεσιών.

4.1. Κανονιστικό πλαίσιο για τον χώρο των τηλεπικοινωνιών

Η ψηφιακή ενιαία αγορά πρέπει να οικοδομηθεί πάνω σε ασφαλή, αξιόπιστα, υψηλής ταχύτητας και οικονομικώς προσιτά δίκτυα και υπηρεσίες που διασφαλίζουν τα δικαιώματα των καταναλωτών και ενθαρρύνουν τις επενδύσεις στις υποδομές καθώς και την καινοτομία. Προκειμένου, τούτο να επιτευχθεί, κρίνεται αναγκαία η ύπαρξη ενός ισχυρού και συνάμα ανταγωνιστικού τομέα τηλεπικοινωνιών. Αναμφίβολα, τα δίκτυα Τ.Π.Ε αποτελούν τη ραχοκοκαλιά των ψηφιακών προϊόντων και συμβάλλουν στην οικονομική ανάκαμψη της Ε.Ε (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Κατά συνέπεια τα μέτρα για τις τηλεπικοινωνίες πρέπει να αποσκοπούν στην παροχή κινήτρων για επενδύσεις σε ευρυζωνικά δίκτυα υψηλής ταχύτητας και να προσφέρουν μία συνεπή προσέγγιση της ενιαίας αγοράς, αναφορικά με την πολιτική και τη διαχείριση του ραδιοφάσματος. Επίσης, οφείλουν να δημιουργούν τις προϋποθέσεις για μία γνήσια εσωτερική αγορά, που θα καταφέρει να αντιμετωπίσει τον κατακερματισμό των κανονιστικών ρυθμίσεων κάθε κράτους μέλους, παρέχοντας τοιοιτοτρόπως ένα κοινό, αποτελεσματικό ρυθμιστικό θεσμικό και εν τέλει να διασφαλίζουν μία αποτελεσματική προστασία των καταναλωτών, με ισότιμους όρους ανταγωνισμού για όλους τους παράγοντες της αγοράς.

Προς επίρρωση των ανωτέρω κρίθηκε σκόπιμο να θεσπισθεί η Οδηγία Ε.Ε 2018/1972 αναφορικά με τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, η οποία πέρα από την κατάργηση της προηγούμενης νομοθεσίας¹³, προέβη και στην εισαγωγή νέων στόχων και καθηκόντων αναφορικά με τον χώρο των τηλεπικοινωνιών. Πιο συγκεκριμένα, μέσω της εν λόγω Οδηγίας, θεσπίσθηκε πληθώρα κανόνων που ρυθμίζουν τις τηλεπικοινωνίες, και τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και προβλέφθηκε η προσιτή και επαρκής ευρυζωνική πρόσβαση στο Διαδίκτυο από τους καταναλωτές, καθώς και από τα άτομα με αναπηρίες. Ταυτόχρονα, καθορίσθηκαν τα καθήκοντα των εθνικών ρυθμιστικών αρχών και των άλλων αρμόδιων αρχών και

¹³ Οδηγία (πλαίσιο) 2002/21/ΕΚ σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

θεσπίσθηκαν οι διαδικασίες, που διασφαλίζουν την εναρμόνιση του κανονιστικού πλαισίου σε ολόκληρη την Ε.Ε. Τέλος, και παράλληλα με τον το WiFi4EU, που αποτελεί ένα έτερο μέτρο συνδεσιμότητας και αποσκοπεί στην δωρεάν παροχή σημείων ασύρματης πρόσβασης για κάθε πολίτη της Ε.Ε, η εν λόγω Οδηγία στοχεύει στην τόνωση του ανταγωνισμού και την αύξηση των επενδύσεων σε 5G και έτερα δίκτυα υψηλής χωρητικότητας, ούτως ώστε να δύνανται όλοι οι πολίτες και επιχειρήσεις της Ε.Ε να απολαμβάνουν υψηλής ποιότητας και ταχύτητας συνδεσιμότητα, και να διαθέτουν αυξημένη επιλογή καινοτόμων ψηφιακών υπηρεσιών (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2018). Εν ολίγοις, λοιπόν, η Οδηγία θέσπισε έναν ευρωπαϊκό κώδικα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, που αποτελεί ένα πλήρες σύνολο νέων κανόνων για τον τομέα αυτό. Η υλοποίηση της ψηφιακής ενιαίας αγοράς βασίζεται σε ένα αξιόπιστο νομικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, που συμβάλλει στην αύξηση της εμπιστοσύνης των ατόμων στην ψηφιακή οικονομία και επιτρέπει στις επιχειρήσεις να ασκούν τις δραστηριότητές τους με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

4.2. Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα - Ενίσχυση της εμπιστοσύνης και της ασφάλειας στις ψηφιακές υπηρεσίες

Στη σημερινή εποχή, που παρατηρείται ευρεία χρήση του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, και που παρέχονται νέες υπηρεσίες, λόγω της ανάπτυξης της ψηφιακής οικονομίας και μία ολοένα αυξανόμενη διάθεση δεδομένων σε παγκόσμιο επίπεδο, η ανάγκη προστασίας της ιδιωτικής ζωής έχει αναδειχθεί σε ένα ιδιαίτερος μείζον θέμα. Τούτο κατέστησε απαραίτητη την κατάργηση της προγενέστερης Οδηγίας 95/46/ΕΚ, η οποία μολονότι υπήρξε άκρως πρωτοποριακή για την εποχή της, αναπόφευκτα, θεωρήθηκε ως πεπερασμένη, λόγω της ιλιγγιώδους τεχνολογικής ανάπτυξης. Γι' αυτό το λόγο, στις 25 Μαΐου 2018 τέθηκε σε εφαρμογή ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (GDPR) Ε.Ε 2016/679, ο οποίος έχει ως βασικό σκοπό την ενίσχυση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των πολιτών. Επιπλέον, εκσυγχρόνισε την ενωσιακή νομοθεσία και αποτέλεσε το απαραίτητο εργαλείο για τη διασφάλιση του θεμελιώδους δικαιώματος των ατόμων στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων της ψηφιακής εποχής. Πιο συγκεκριμένα, μέσω του GDPR ενισχύεται η διαφάνεια, καθ' ότι οι πολίτες πλέον είναι σε θέση να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και καθίστανται πιο υπεύθυνοι. Ταυτόχρονα, ο Κανονισμός εξοπλίζει τις ανεξάρτητες αρχές

προστασίας δεδομένων με ισχυρότερες και εναρμονισμένες εξουσίες επιβολής και δημιουργεί ένα νέο σύστημα διακυβέρνησης. Δημιουργεί επίσης ίσους όρους ανταγωνισμού για όλες τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην αγορά της Ε.Ε, ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασής τους. Συμβάλλει, ακόμη στην προώθηση αξιόπιστης καινοτομίας και διασφαλίζει μία συνεκτική και υψηλού επιπέδου προστασία των φυσικών προσώπων και αίρει οιαδήποτε εμπόδια στις ροές δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός της Ε.Ε. Παράλληλα, προβλέπει και τη διασφάλιση ομοιόμορφης εφαρμογής των κανόνων, που αφορούν στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε ολόκληρη την Ε.Ε. Επίσης, παρέχει στις επιχειρήσεις ένα πλαίσιο απλουστευμένων κανόνων, δημιουργεί νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες και ενθαρρύνει την καινοτομία (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2016)

Η θέσπιση του ως άνω κανονισμού κρίθηκε αναγκαία και εξαιτίας της τεράστιας πρόκλησης της εποχής, που έγκειται στη εφαρμογή των αρχών προστασίας και ασφάλειας στην ψηφιακή παρουσία στον κυβερνοχώρο. Η ποσότητα, του ψηφιακού μας αποτυπώματος στο σημερινό ψηφιακό περιβάλλον είναι συγκλονιστική, καθώς οι πολίτες μοιράζονται πλείστες πληροφορίες και δεδομένα σε ιστότοπους ή σε κοινωνικά δίκτυα μέσω των «έξυπνων» κινητών. Δεδομένα, τα οποία σχετίζονται τόσο με τις προτιμήσεις του καθενός, τον χαρακτήρα ή πολλών δε μάλλον την υγεία, τα οποία μεταφέρονται στον κυβερνοχώρο, πολλές φορές χωρίς να γίνεται αντιληπτό από τους ίδιους. Έτσι λοιπόν, πρέπει να υφίσταται προστασία στην ιδιωτική ζωή του καθενός. Η ασφάλεια και η προστασία των προσωπικών δεδομένων δεν έχει να κάνει αμιγώς με μέτρα και ελέγχους, αλλά σχετίζεται με τον ψηφιακό πολιτισμό, καθώς και με τη νοοτροπία των πολιτών. Πέραν αυτού, όμως, αξίζει να γίνει αναφορά και στον Κανονισμό Ε.Ε 2018/1807, ο οποίος διασφαλίζει ότι τα ηλεκτρονικά δεδομένα, εξαιρουμένων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δύναται να επεξεργάζονται ελεύθερα σε ολόκληρη την Ε.Ε, δίχως αδικαιολόγητους περιορισμούς.

Είναι αναντίρρητο γεγονός ότι ο GDPR¹⁴ ενισχύει την εσωτερική αγορά και συνάμα αποτελεί ένα ουσιαστικό εργαλείο που διασφαλίζει ότι όλοι οι ευρωπαίοι πολίτες έχουν καλύτερο έλεγχο στα προσωπικά τους δεδομένα και ότι τα τελευταία υποβάλλονται σε επεξεργασία με νόμιμο, δίκαιο και διαφανές τρόπο.

¹⁴ Ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 4624/2019.

4.3. Κανονιστικό πλαίσιο των διαδικτυακών πλατφορμών

Οι διαδικτυακές πλατφόρμες αποτελούν βασικούς καταλυτικούς παράγοντες του ψηφιακού εμπορίου και κινητήρια δύναμη της καινοτομίας και ανάπτυξης στην ψηφιακή οικονομία. Επί του παρόντος, πάνω από ένα εκατομμύριο (1.000.000) επιχειρήσεις της Ε.Ε προσεγγίζουν τους πελάτες τους με εμπορικές συναλλαγές μέσω διαδικτυακών πλατφορμών και εκτιμάται ότι περίπου το 60% της ιδιωτικής κατανάλωσης και το 30% της δημόσιας κατανάλωσης προϊόντων και υπηρεσιών που σχετίζονται με τη συνολική ψηφιακή οικονομία πραγματοποιούνται μέσω διαδικτυακών ενδιάμεσων φορέων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

Αναμφίβολα, οι διαδικτυακές πλατφόρμες¹⁵ διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ζωή των πολιτών της Ε.Ε, καθ' όσον μέσω αυτών, δίνεται η δυνατότητα αφενός στους καταναλωτές να αναζητούν πληροφορίες στο διαδίκτυο και αφετέρου στις επιχειρήσεις να εκμεταλλεύονται τα οφέλη του ηλεκτρονικού εμπορίου. Στην Ε.Ε, ο εν λόγω τομέας ανακόπτεται λόγω του κατακερματισμού των αγορών, με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η ανάπτυξη δραστηριοτήτων από τις επιχειρήσεις. Προς αντιμετώπιση του εν λόγω προβλήματος, θεσπίστηκε ο Κανονισμός Ε.Ε. 2019/1150, που εν τοις πράγμασι ομογενοποιεί τους κανόνες, στοχεύοντας σε ένα δίκαιο και βασισμένο στην καινοτομία, περιβάλλον, αναφορικά με τις διαδικτυακές πλατφόρμες, τόσο για τους εμπόρους, όσο και για τις επιχειρήσεις. Ο εν λόγω Κανονισμός (Ε.Ε) εισάγει για πρώτη φορά κανόνες για την ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ επιγραμμικών πλατφορμών και επιχειρηματικών χρηστών. Ήδη από την υιοθέτησή του, στις 12 Ιουλίου 2019, ο Κανονισμός έχει τεθεί απευθείας σε εφαρμογή στην Ελληνική νομοθεσία, ενώ οι διαδικτυακές πλατφόρμες θα πρέπει να εναρμονίσουν τις πρακτικές και τους συμβατικούς τους όρους με τους νέους κανόνες έως τις 12 Ιουλίου 2020, οπότε και τέθηκε η έναρξη ισχύος του. Βασικό στόχο του Κανονισμού συνιστά ο καθορισμός ενός νομικού πλαισίου που να εγγυάται διαφανείς όρους και προϋποθέσεις για τους επιχειρηματικούς χρήστες διαδικτυακών υπηρεσιών, την απόσυρση παράνομου περιεχομένου, καθώς και η δημιουργία αποτελεσματικών δυνατοτήτων υποβολής προσφυγών όταν διαδικτυακές πλατφόρμες δεν τηρούν αυτούς τους όρους.

¹⁵ π.χ. μηχανές αναζήτησης, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, πλατφόρμες ηλεκτρονικού εμπορίου, καταστήματα εφαρμογών (app stores).

Ειδικότερα, στις διαδικτυακές πλατφόρμες που καλύπτει ο κανονισμός περιλαμβάνονται οι ηλεκτρονικές αγορές, τα ηλεκτρονικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και οι διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης, ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασής τους, με την προϋπόθεση ότι εξυπηρετούν χρήστες, εγκατεστημένους εντός της Ε.Ε. Επιπροσθέτως, όπως ορίζει ρητώς ο Κανονισμός ως προς τη διαφάνεια, οι πλατφόρμες είναι υποχρεωμένες να χρησιμοποιούν σαφείς όρους για την παροχή των διαδικτυακών τους υπηρεσιών διαμεσολάβησης. να αιτιολογούν κάθε απόφασή τους αναστολής ή διακοπής της χρήσης των υπηρεσιών τους από επιχειρηματία χρήστη. Επιπλέον, οι πλατφόρμες θα πρέπει να γνωστοποιούν δημοσίως τις βασικές παραμέτρους για τον καθορισμό της κατάταξης των επιχειρηματιών χρηστών στα αποτελέσματα αναζήτησης καθώς και κάθε διακριτική μεταχείριση την οποία εφαρμόζουν σε προϊόντα και/ή υπηρεσίες που παρέχουν απευθείας οι ίδιες ή μέσω επιχειρήσεων που υπάγονται στην αρμοδιότητά τους. Τέλος, θα πρέπει να γνωστοποιούν την περιγραφή των κύριων οικονομικών, εμπορικών ή νομικών πτυχών που λαμβάνονται υπόψη για τον περιορισμό της δυνατότητας των επιχειρηματιών χρηστών να παρέχουν διαφορετικούς όρους σε καταναλωτές εκτός της πλατφόρμας.

Σε ό,τι αφορά τους μηχανισμούς υποβολής προσφυγών, ο κανονισμός υποχρεώνει όλες τις πλατφόρμες να δημιουργήσουν ένα αποτελεσματικό και γρήγορο εσωτερικό σύστημα αντιμετώπισης καταγγελιών και να υποβάλλουν κάθε χρόνο έκθεση για την αποτελεσματικότητά του. Υποχρεώνει επίσης τις πλατφόρμες να προβλέπουν στους όρους και τις προϋποθέσεις τους δύο ή περισσότερους διαμεσολαβητές για τις περιπτώσεις όπου το εσωτερικό σύστημα αντιμετώπισης καταγγελιών δεν επιτυγχάνει να επιλύσει μια διαφορά μεταξύ των επιχειρηματιών που είναι χρήστες του. Ο Κανονισμός θεσπίζει το δικαίωμα των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων, ενώσεων ή δημόσιων φορέων να κινούν δικαστικές διαδικασίες κατά πλατφορμών που δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του κανονισμού, ενώ, σε περιπτώσεις παράβασης του, αναθέτει στα κράτη μέλη την εξουσία να επιβάλλουν ποινές σύμφωνα με τα εθνικά τους συστήματα (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2019). Εν κατακλείδι, αξίζει να τονισθεί ότι η ΕΕ έχει συγκροτήσει «ειδικό παρατηρητήριο για τις επιγραμμικές πλατφόρμες»¹⁶ για να παρακολουθεί τις εξελίξεις της αγοράς και την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων.

¹⁶<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-decision-group-experts-observatory-online-platform-economy>

5. 3^{ος} πυλώνας Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς: Ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ψηφιακής οικονομίας.

5.1 Ψηφιακή οικονομία και κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς

Παρόλο που δεν υφίσταται ένας κοινά αποδεκτός ορισμός της ψηφιακής οικονομίας, εντούτοις η εν εξελίξει διαδικασία του ψηφιακού μετασχηματισμού αυξάνει σταδιακά το ρόλο του «digital» στην παγκόσμια ανάπτυξη. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, αναμφισβήτητα συνιστά μια μακρόπνοη πρόκληση για την παγκόσμια οικονομία, αφού μέσω αυτού επέρχεται η πλήρης ψηφιοποίηση των παραγωγικών διαδικασιών των επιχειρήσεων, ενώ ταυτόχρονα καθιερώνεται μια «ψηφιακή» κουλτούρα στους πολίτες.

Κατά συνέπεια, η δημιουργία της ενωσιακής ψηφιακής οικονομίας και μίας κοινωνίας με δυναμικό οικονομικής μεγέθυνσης αποτελεί πρωτεύον ζήτημα της στρατηγικής για την ψηφιακή Ευρώπη. Πράγματι, η Ε.Ε., έχει τοποθετήσει τη νέα ψηφιακή εποχή ψηλά στη λίστα των στρατηγικών της προτεραιοτήτων, διαθέτοντας πόρους για την τακτική και λεπτομερή παρακολούθηση των επιδόσεων των κρατών μελών. Στο πλαίσιο αυτό, ο DESI¹⁷ αποτυπώνει το βαθμό αφοσίωσης των ευρωπαϊκών κρατών στη διαδικασία ψηφιοποίησης μέσω της στατιστικής απεικόνισης των επιδόσεων τους σε πέντε (5) βασικούς τομείς πολιτικής, όπως είναι η συνδεσιμότητα, οι ψηφιακές δεξιότητες, η χρήση του διαδικτύου από ιδιώτες, η ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις και οι ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες. Επιπλέον, οι δείκτες DESI που είναι συναφείς με την ανάκαμψη δείχνουν ότι τα κράτη μέλη της Ε.Ε θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να βελτιώσουν την κάλυψη των δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας, να εκχωρήσουν φάσμα 5G ώστε να καταστεί δυνατή η εμπορική διάθεση υπηρεσιών 5G, να βελτιωθούν οι ψηφιακές δεξιότητες των πολιτών και να ψηφιοποιηθούν περαιτέρω οι επιχειρήσεις και ο δημόσιος τομέας

Αξίζει δε, να επισημανθεί ότι στον εν λόγω δείκτη της απόδοσης της ψηφιακής οικονομίας (με στοιχεία του 2019), η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις τρεις (3) τελευταίες χώρες της Ευρώπης, παρουσιάζοντας υστέρηση σε τομείς όπως η χρήση του διαδικτύου και των ψηφιακών υπηρεσιών, οι δεξιότητες του πληθυσμού στη χρήση των ψηφιακών

¹⁷ Ο Digital Economy and Society Index (Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι ένας δείκτης που καταγράφει από το 2014 την πρόοδο που σημειώνουν τα κράτη μέλη της ΕΕ ως προς την ψηφιοποίησή τους.

υπηρεσιών και το επίπεδο ψηφιοποίησης των δημόσιων υπηρεσιών. Παρόλα αυτά σημείωσε μια ελαφρά άνοδο 2 θέσεων σε σχέση με το 2018.

Η εδραίωση της ψηφιακής κοινωνίας στην ζωή μας είναι γεγονός. Επιπλέον, σε μία ψηφιακή ενιαία αγορά χωρίς αποκλεισμούς, οι πολίτες και οι επιχειρήσεις πρέπει έχουν τις απαιτούμενες δεξιότητες, ούτως ώστε να δύνανται να επωφελούνται από αλληλοσυνδεόμενες και ενίοτε πολύγλωσσες ηλεκτρονικές υπηρεσίες¹⁸. Οι ψηφιακές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού αποτελούν το βασικό κριτήριο θετικής προσέγγισης με την αγορά εργασίας και είναι ευθέως ανάλογες με την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα. Κρίνεται επομένως σκόπιμο, στην ψηφιακή κοινωνία του μέλλοντος να συμμετέχουν ισότιμα όλοι, ανεξαρτήτως ηλικίας, διαμονής, οικονομικής κατάστασης, ώστε να συμβάλλουν στην περαιτέρω ανάπτυξή της.

5.2. Δημιουργία μαζικών δεδομένων και υπολογιστικού νέφους

Είναι σαφές ότι τα μαζικά δεδομένα, οι υπηρεσίες νέφους και εν γένει το Διαδίκτυο ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα της Ε.Ε και την καθιστούν παγκόσμιο ηγέτη στην οικονομία. Τα μαζικά δεδομένα και τα υπολογιστικά συστήματα υψηλών επιδόσεων θεωρούνται καταλύτες για την οικονομική ανάπτυξη, την καινοτομία και την ψηφιοποίηση των κλάδων της οικονομίας και κυρίως όσον αφορά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αλλά και την κοινωνία εν συνόλω. Παράλληλα, μεταβάλλουν τις πρακτικές σε θέματα έρευνας και ανταλλαγής γνώσεων, ως μέρος της μετάβασης προς μια πιο αποτελεσματική και ανταποκρινόμενη στις εξελίξεις «Ανοιχτή επιστήμη¹⁹» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

Ο κατακερματισμός της αγοράς δεν επιτρέπει τη πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων των ψηφιακών τεχνολογιών, γι' αυτό και απαιτείται να αρθούν οι υφιστάμενοι τεχνικοί και νομοθετικοί φραγμοί²⁰. Για την αντιμετώπιση του εν λόγω προβλήματος, όπως ήδη προελέχθη ανωτέρω, η Ε.Ε θέσπισε τον Κανονισμό Ε.Ε 2018/1807 για την ελεύθερη ροή δεδομένων, που διασφαλίζει ότι τα ηλεκτρονικά

¹⁸ Για παράδειγμα, η ηλεκτρονική διακυβέρνηση, η ηλεκτρονική δικαιοσύνη, η ηλεκτρονική υγεία, η ηλεκτρονική ενέργεια και οι ηλεκτρονικές μεταφορές.

¹⁹ Η συνεχής εξέλιξη του τρόπου διεξαγωγής της έρευνας και οργάνωσης της επιστήμης.

²⁰ Για παράδειγμα φραγμοί που σχετίζονται με τη γεωγραφική θέση των δεδομένων, ήτοι απαιτήσεις των κρατών μελών για διατήρηση των δεδομένων εντός της επικράτειάς τους, γεγονός που υποχρεώνει τους παρόχους υπηρεσιών να κατασκευάζουν δαπανηρές τοπικές υποδομές (υπολογιστικά κέντρα) σε κάθε κράτος

δεδομένα, εξαιρουμένων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δύνανται να επεξεργάζονται ελεύθερα σε ολόκληρη την Ε.Ε, δίχως αδικαιολόγητους περιορισμούς. Με την εν λόγω πρωτοβουλία αντιμετωπίζονται ζητήματα που αφορούν στη διαλειτουργικότητα, τη χρηστικότητα και την πρόσβαση στα δεδομένα, όταν αυτά ανταλλάσσονται μεταξύ επιχειρήσεων ή μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών. Τούτο ενθαρρύνει την πρόσβαση σε δημόσια δεδομένα και προωθεί την καινοτομία. Εν ολίγοις, ο ως άνω κανονισμός προβλέπει ένα σταθερό νομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον για την επεξεργασία των δεδομένων. Με τον τρόπο αυτό, τα κράτη μέλη της Ε.Ε αποτρέπονται από το να θεσπίζουν νόμους οι οποίοι επιβάλλουν την αδικαιολόγητη διατήρηση των δεδομένων αποκλειστικά εντός τους εθνικής επικράτειας. Κατά συνέπεια, αυξάνεται η ασφάλεια δικαίου, η εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων και των καταναλωτών, ώστε να υιοθετήσουν τις διασυνοριακές υπηρεσίες νέφους για την αποθήκευση ή την επεξεργασία δεδομένων και διευκολύνονται οι ΜμΕ και οι νεοφυείς επιχειρήσεις, ώστε να αναπτύξουν νέες καινοτόμες υπηρεσίες, να αξιοποιήσουν τις καλύτερες προσφορές υπηρεσιών επεξεργασίας δεδομένων στην εσωτερική αγορά και να επεκτείνουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες σε διασυνοριακό επίπεδο. Επιπροσθέτως, μέσω του Κανονισμού, παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης σε δεδομένα από δημόσιες αρχές άλλων κρατών μελών, προκειμένου να προβούν σε εποπτικό ή εν γένει κανονιστικό έλεγχο. Τέλος, ενθαρρύνουν την κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας για τις υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους, και να καταστεί αφενός η αγορά υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους πιο ευέλικτη και αφετέρου οι υπηρεσίες δεδομένων στην Ε.Ε πιο προσιτές οικονομικά. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2018).

6. Αποτίμηση και προκλήσεις για την ψηφιακή αγορά.

6.1. Νέα δέσμη μέτρων

Σαφώς και μέχρι σήμερα, έχουν υλοποιηθεί πλείστες δράσεις για τη δημιουργία της ενιαίας ψηφιακής αγοράς. Ωστόσο, η Ευρώπη πρέπει να εδραιωθεί, ακόμη περισσότερο ως παγκόσμια πρωτοπόρος στον ψηφιακό μετασχηματισμό, γι' αυτό και στηρίζει την ψηφιοποίηση των οικονομιών και των κοινωνιών της με τη δημιουργία ενός νέου χρηματοδοτικού προγράμματος, για τα έτη 2021 έως 2027. Η «Ψηφιακή Ευρώπη», λοιπόν, είναι ένα νέο και θεμελιώδες πρόγραμμα που βασίζεται στη στρατηγική για την Ε.Ψ.Α, με την οποία δημιουργήθηκε ένα ρυθμιστικό πλαίσιο, που στοχεύει στη διαμόρφωση του ψηφιακού μετασχηματισμού της Ευρώπης προς όφελος των πολιτών και των επιχειρήσεων. Αναντίρρητα, λοιπόν, τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε, καθώς και τα κράτη μέλη αυτής οφείλουν να εντείνουν έτι περαιτέρω την προσπάθεια προώθησης της ψηφιοποίησης της ενιαίας αγοράς, στην οποία η ψηφιακή οικονομία θα χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης, προστασίας και ασφάλειας, καθώς επίσης και από ισχυρή ανταγωνιστικότητα, βάσει ενός πλαισίου που προωθεί τη διαφάνεια και την καινοτομία.

Συνεπώς, η ενιαία ψηφιακή αγορά πρέπει να συνδυαστεί με φιλόδοξη χρηματοδότηση και με επενδύσεις στο ως άνω πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη», προκειμένου να αυξηθεί η διεθνής ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και να αναπτυχθούν οι στρατηγικές ψηφιακές ικανότητες της Ευρώπης, που αφορούν κυρίως στην υπολογιστική υψηλών επιδόσεων την κυβερνοασφάλεια, την τεχνητή νοημοσύνη²¹ και τις προηγμένες ψηφιακές δεξιότητες, οι οποίες εξασφαλίζουν την ευρεία χρήση και προσβασιμότητά τους, σε όλους τους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας, τόσο από τις επιχειρήσεις όσο και από τον δημόσιο τομέα (Council of the European Union, 2020).

Πέραν του προαναφερθέντος προγράμματος «Ψηφιακή Ευρώπη», για την ίδια περίοδο θα δημιουργηθεί και το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» (Horizon Europe) αναφορικά με την έρευνα και την καινοτομία στις ψηφιακές τεχνολογίες επόμενης γενιάς. Τα δύο εν λόγω προγράμματα θα λειτουργούν συμπληρωματικά, με το τελευταίο να παρέχει ζωτικής σημασίας επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία, και το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη» να αξιοποιεί τα παραγόμενα αποτελέσματα για να δημιουργήσει τις απαραίτητες υποδομές και στηρίζει την ανάπτυξη και τη δημιουργία ικανοτήτων, που με τη σειρά τους θα παράσχουν στοιχεία χρήσιμα για τη μελλοντική

²¹ Για την τεχνητή νοημοσύνη, η Επιτροπή παρουσίασε, τον Φεβρουάριο του 2020, τη Λευκή Βίβλο με τίτλο «Τεχνητή νοημοσύνη-Μια ευρωπαϊκή προσέγγιση της αριστείας και της εμπιστοσύνης».

έρευνα στην τεχνητή νοημοσύνη, τη ρομποτική, την υπολογιστική υψηλών επιδόσεων και τα μαζικά δεδομένα.

Έτσι λοιπόν, ως προς την Τεχνητή Νοημοσύνη, το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη» θα προσφέρει στις δημόσιες αρχές και στις επιχειρήσεις, ιδίως στις μικρότερες, καλύτερη πρόσβαση στις εγκαταστάσεις δοκιμών και πειραματισμού τεχνητής νοημοσύνης που βρίσκονται στα κράτη μέλη, ενώ η αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» θα διασφαλίσει τη θέση της ΕΕ στην πρωτοπορία των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης.

Ως προς τον τομέα της κυβερνοασφάλειας και της εμπιστοσύνης θα γίνουν επενδύσεις για την προώθηση της ψηφιακής οικονομίας, της κοινωνίας και των δημοκρατιών της Ε.Ε, μέσω της ενίσχυσης της κυβερνοάμυνας και του ευρωπαϊκού κλάδου της κυβερνοασφάλειας, της χρηματοδότησης εξοπλισμού και υποδομών κυβερνοασφάλειας προηγμένης τεχνολογίας, και της στήριξης της ανάπτυξης των απαραίτητων δεξιοτήτων και γνώσεων. Στον τομέα αυτό, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και ο οργανισμός της Ε.Ε για την κυβερνοασφάλεια (ENISA), που επιτυγχάνει υψηλό επίπεδο κυβερνοασφάλειας σε ολόκληρη την Ένωση.

Αναφορικά με τις ψηφιακές δεξιότητες, αξίζει να τονισθεί ότι η Ε.Ε θα επενδύσει στην απόκτηση προηγμένων ψηφιακών δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, μέσω μακροπρόθεσμων και βραχυπρόθεσμων επιμορφωτικών προγραμμάτων και πρακτικών ασκήσεων στον χώρο εργασίας, ανεξαρτήτως κράτους μέλους διαμονής. Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ψηφιακή Ευρώπη», θα δημιουργηθούν κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας, που θα πραγματοποιούν στοχευμένα προγράμματα χάρη στα οποία οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και οι δημόσιες διοικήσεις θα μπορούν να εφοδιάζουν τους εργαζομένους τους με τις δεξιότητες που χρειάζονται για να αποκτήσουν πρόσβαση στις νέες ευκαιρίες που προσφέρουν οι υπερυπολογιστές (supercomputers), η τεχνητή νοημοσύνη (artificial intelligence) και η κυβερνοασφάλεια (European Commission, 2020).

Επιπλέον, θα δοθεί τεράστια έμφαση και στη διασφάλιση των ψηφιακών τεχνολογιών σε όλους τους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας. Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών και η διαλειτουργικότητά τους σε επίπεδο Ε.Ε και θα διευκολυνθεί η πρόσβαση όλων των επιχειρήσεων, και ιδίως των μικρομεσαίων, στην τεχνολογία και την τεχνογνωσία. Οι κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας θα λειτουργούν ως σημεία ενιαίας εξυπηρέτησης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τις δημόσιες διοικήσεις, παρέχοντάς τους πρόσβαση σε τεχνολογική εμπειρογνωσία, καθώς και συμβουλές για την καλύτερη

αξιολόγηση της επιχειρηματικής σκοπιμότητας των έργων ψηφιακού μετασχηματισμού. Θα υποστηριχθεί η δημιουργία ενός δικτύου κόμβων ψηφιακής καινοτομίας ώστε να διασφαλιστεί η ευρύτερη δυνατή γεωγραφική κάλυψη όλης της Ευρώπης. Σημειωτέον δε, ότι οι εν λόγω κόμβοι αποτελούν σήμερα ένα από τα βασικά στοιχεία της στρατηγικής για την ψηφιοποίηση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας. (European Commission, 2020).

Συνοψίζοντας, συμπεραίνεται ότι η ψηφιακή στρατηγική της Ε.Ε. έχει ως απώτερο σκοπό να καταστήσει τον ψηφιακό μετασχηματισμό επωφελή για όλους, δίνοντας προτεραιότητα στους ανθρώπους και ανοίγοντας νέες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις.. Παράλληλα συμβάλλει σε μια κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη έως το 2050²², αφού οι νέες ψηφιακές λύσεις έχουν καθοριστική σημασία για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την επίτευξη της πράσινης μετάβασης. Στο πλαίσιο αυτό, οι στρατηγικές της Ε.Ε για την τεχνητή νοημοσύνη και για τα δεδομένα, αλλά και η βιομηχανική ευρωπαϊκή στρατηγική (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020) πρόκειται να ενθαρρύνουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που συνιστούν νευραλγικό τομέα αυτής να χρησιμοποιήσουν και να αναπτύξουν περαιτέρω αυτές τις, πιο φιλικές για το περιβάλλον, νέες τεχνολογίες, να γίνουν πιο ανταγωνιστικές και βιώσιμες, κερδίζοντας ταυτόχρονα και την εμπιστοσύνη των ευρωπαίων πολιτών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

6.2. Ψηφιακή αγορά την εποχή του COVID-19.

Το ξέσπασμα του COVID-19 εξελίχθηκε ταχύτητα σε μία πανδημία, που έπληξε τους πάντες, φέρνοντας την ανθρωπότητα αντιμέτωπη με μία άνευ προηγουμένου δοκιμασία. Ενδέχεται μάλιστα, η εν λόγω πανδημία της άνοιξης του 2020 να προκάλεσε βαθύτερη οικονομική συρρίκνωση ακόμη και από τη Μεγάλη Ύφεση της δεκαετίας του 1930 ή την δημοσιονομική κρίση του 2008. Σαφέστατα, η ενιαία αγορά της Ε.Ε επλήγη σε μεγάλο βαθμό. Ειδικότερα, παρατηρήθηκε ότι επηρεάστηκε η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων με περιορισμούς ή απαγορεύσεις. καθώς πολλές χώρες εισήγαγαν απαγορεύσεις εξαγωγής προστατευτικών υλικών, ιατρικού εξοπλισμού και χρήσιμων φαρμάκων για την καταπολέμηση του Covid-19, περιορίζοντας τοιούτοτρόπως το ελεύθερο εμπόριο ή έκλεισαν τα σύνορά τους, ούτως ώστε να προστατευθούν από τον ιό. Από την άλλη μεριά, αντιθέτως, κατά την ίδια περίοδο, ένεκα της προκληθείσας κρίσης, παρατηρήθηκε ενίσχυση των διαδικτυακών

²² Δηλαδή, η δημιουργία μίας οικονομίας με μηδενικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου

αγορών, του ηλεκτρονικού εμπορίου, καθώς επίσης και των διαδικτυακών επιχειρηματικών μοντέλων, με τις περισσότερες εταιρείες να «αναγκάζονται» να αυξήσουν την ψηφιακή τους διάσταση. Σημειωτέον δε, ότι σ' αυτό συνέβαλε και η εντεινόμενη προσπάθεια από μέρους των καταναλωτών, για ελαχιστοποίηση της επαφής τους με άλλους ανθρώπους²³.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι οι συνέπειες της πανδημίας ανέδειξαν τη σημασία της ψηφιοποίησης σε όλους τους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας στην Ε.Ε. Η επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού αποτέλεσε ουσιώδη συνιστώσα της αντίδρασης της Ε.Ε στην τεράστια οικονομική κρίση που προκάλεσε η πανδημία. Οι νέες τεχνολογίες, αλλά και τα βήματα που είχαν ήδη γίνει, μέσω της στρατηγικής για την ενιαία ψηφιακή αγορά, βοήθησαν όλους τους ευρωπαίους πολίτες να παραμείνουν συνδεδεμένοι, να εξυπηρετούνται μέσω διαδικτύου, να εργάζονται από τις οικίες τους, μεταβάλλοντας το, μέχρι πρότινος, καθεστώς εργασίας του ή και να χρησιμοποιούν το σύστημα της τηλεκατάρτισης για τα παιδιά τους, ενώ ταυτόχρονα οι εν λόγω τεχνολογίες διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο για τη συνέχιση της λειτουργίας των επιχειρήσεων και των δημόσιων υπηρεσιών.

Αξίζει, επιπλέον να υπογραμμισθεί ότι, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του DESI έχει καταγραφεί πρόοδος στις συνολικές ψηφιακές επιδόσεις της Ευρώπης, γεγονός που αύξησε εν συνόλω την ψηφιακή της ανταγωνιστικότητα. (European Commission, 2020) Τούτο, αποκτά βαρύνουσα σημασία, ιδίως στο πλαίσιο της πανδημίας, η οποία έχει καταδείξει πόσο σημαντικές έχουν καταστεί οι ψηφιακές τεχνολογίες, καθώς, όπως ήδη προελέχθη, παρέχουν τη δυνατότητα για τηλεργασία, για e-banking, για ηλεκτρονική προμήθεια και αγορά αγαθών, για την παρακολούθηση της εξάπλωσης του ιού ή ακόμη και επιτάχυνση στην αναζήτηση ενδεχόμενων φαρμάκων ή εμβολίων για την αντιμετώπισή του.

Πέραν των ως άνω διαλαμβανόμενων, παρατηρήθηκε ότι το συγκεκριμένο ψηφιακό περιβάλλον μολονότι ενισχύθηκε ταχύτερα λόγω της πανδημίας, εντούτοις κυριαρχήθηκε κυρίως από μικρό αριθμό επιχειρήσεων, παραγκωνίζοντας πλήθος επιχειρήσεων, που δεν εδύναντο να ακολουθήσουν τους φρενήρεις ρυθμούς της απαιτούμενης ψηφιοποίησης. Γι' αυτό το λόγο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συν τοις άλλοις, επιδιώκει εκ νέου την αποσαφήνιση των κανόνων που αφορούν στις διαδικτυακές πλατφόρμες, την περαιτέρω αύξηση της προστασίας των καταναλωτών και κυρίως την αποτροπή της κατάχρησης της ισχύος στην αγορά από μεγάλες ψηφιακές εταιρείες, έτσι

²³ Social distancing.

ώστε να ενισχυθούν και οι νεοφυείς και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, έχοντας ίσες ευκαιρίες με τις μεγάλες. Επιπλέον, θα υποστηρίξει τη μείωση διοικητικού φόρτου μέσω ψηφιακών λύσεων και θα γίνει προσπάθεια αύξησης της ικανότητας της κυβερνοασφάλειας στην Ευρώπη. Πρόκειται, εν ολίγοις, για μέτρα που είχαν ήδη δρομολογηθεί, επιταχύνθηκαν εξαιτίας της υγειονομικής συγκυρίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Εν κατακλείδι, η πρωτόγνωρη υγειονομική κρίση του Covid-19 μπορεί να εξελιχθεί σε ευκαιρία. Μία ευκαιρία, που σχετίζεται με δομικές αλλαγές, που ήταν εν εξελίξει, πριν το ξέσπασμα της πανδημίας, ήτοι την επιτάχυνση της ψηφιοποίησης και του ψηφιακού μετασχηματισμού, την βιώσιμη ανάπτυξη και την εν γένει αλλαγή στο τρόπο ζωής των πολιτών. Η ψηφιοποίηση, ενεργοποιεί την κυκλική οικονομία, αφού εν τοις πράγμασι, βοηθά τις επιχειρήσεις να εφαρμόσουν πιο αποτελεσματικές διαδικασίες, να ελαχιστοποιήσουν τα απόβλητα, να προωθήσουν τη μεγαλύτερη διάρκεια ζωής των προϊόντων, να μειώσουν το κόστος συναλλαγής τους και εν γένει να οικοδομήσουν την απαραίτητη λειτουργική «ανθεκτικότητα», ούτως ώστε να επιβιώσουν στη νέα πραγματικότητα που έφερε στο προσκήνιο ο ιός. Ομοίως και στη χώρα μας, η τηλεκπαίδευση, τηλεργασία, e-government, e-commerce, e-banking εισήλθαν στην αιχμή των νέων εξελίξεων, μεταβάλλοντας ένα παγιωμένο επί δεκαετίες status quo, «ωθώντας» την να γίνει ανταγωνιστική και αποτελεσματική στη νέα παγκόσμια ψηφιακή πραγματικότητα που τρέχει με τρομερές ταχύτητες. Αναμφισβήτητα, η Ελλάδα, εν μέσω πανδημίας και προκειμένου να αντιμετωπίσει τις συνέπειές της, υλοποίησε ένα ψηφιακό άλμα, που την καθιέρωσε, ως ένα σύγχρονο ψηφιακό κράτος²⁴., ωστόσο, απαιτείται ακόμη αρκετός δρόμος για την πλήρη ψηφιοποίηση του²⁵.

Συνεπώς, ο ψηφιακός μετασχηματισμός κρίνεται άνευ άλλου τινός, αναγκαίος, καθώς, δεν συνέβαλε μόνο στην αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, που εξακολουθεί να υφίσταται μέχρι και σήμερα, αλλά, αναπόφευκτα θα αποτελέσει και τη βασική κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάκαμψη, την πράσινη ανάπτυξη και τη στρατηγική αυτονομία της Ε.Ε.

²⁴ Π.χ. πλατφόρμα διαδικτυακών υπηρεσιών για λήψη πιστοποιητικών, σύστημα αποστολής sms κατά την περίοδο του lockdown, σύστημα ηλεκτρονικής συνταγογράφησης φαρμάκων, τηλεργασία, τηλεκπαίδευση κλπ.

²⁵ Η Ελλάδα παραμένει η μόνη ευρωπαϊκή χώρα χωρίς ψηφιοποιημένο κτηματολόγιο. Επίσης δεν κατέχει απλοποιημένο σύστημα ταυτοποίησης των πολιτών ,με τη χρήση ενός μόνο αριθμού, προς εξάλειψη της γραφειοκρατίας.

7. Καταληκτικές Παρατηρήσεις

Η Ενιαία Αγορά αποτέλεσε ένα από τα σπουδαιότερα επιτεύγματα της Ε.Ε. των τελευταίων τριάντα (30) ετών. Δημιούργησε νέες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις, ενίσχυσε την ανταγωνιστικότητα, δημιούργησε θέσεις εργασίας και προσέφερε περισσότερες δυνατότητες επιλογών στους καταναλωτές σε χαμηλότερες τιμές. Παράλληλα, η Ε.Ε. άρχισε να αντιλαμβάνεται την ανάγκη προσαρμογής σε μια νέα εποχή ψηφιακής πραγματικότητας και αλματώδους τεχνολογικής προόδου, θέτοντας έτσι ψηλά στην πολιτική της ατζέντα τη δημιουργία μιας Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς και γενικά του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Αναντίρρητα, οι καινοτομίες δημιουργούν νέες ευκαιρίες. Οι ψηφιακές τεχνολογίες μετασχηματίζουν πολλούς βιομηχανικούς τομείς, οδηγώντας σε πιο αποτελεσματική παραγωγή και σε νέα, καινοτόμα επιχειρηματικά μοντέλα, που αμφισβητούν τα παραδοσιακά και τις καθιερωμένες σχέσεις μεταξύ καταναλωτών και επιχειρηματικών φορέων. Γι' αυτό το λόγο κρίθηκε επιτακτική η οικοδόμηση της Ε.Ψ.Α, η οποία αποτέλεσε βασικό μέρος της στρατηγικής της Ε.Ε για την προετοιμασία της για το μέλλον και για την προσφορά υψηλού βιοτικού επιπέδου στους κατοίκους της. Η πλήρης ολοκλήρωση της θα οδηγήσει στην ανάπτυξη του τομέα της ψηφιακής τεχνολογίας και βοηθήσει τις επιχειρήσεις να δραστηριοποιηθούν πέραν της εσωτερικής αγοράς της Ε.Ε, καθιστώντας τοιούτοτρόπως την Ε.Ε ελκυστικότερη σε διεθνές επίπεδο. Ήδη τα βήματα που έχουν επιτευχθεί προς αυτή την κατεύθυνση είναι πολλά και σημαντικά, όπως πολλές και σημαντικές είναι και οι προκλήσεις. Ακριβώς το παραπάνω πλαίσιο της εξέτασης της χάραξης και λειτουργίας της ψηφιακής αγοράς στην Ε.Ε. πραγματεύεται η παρούσα εργασία, αναλύοντας τους επιμέρους πυλώνες στους οποίους βασίστηκε και τη σημασία της για καταναλωτές και επιχειρήσεις στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή και μνημονεύοντας μία απρόβλεπτη παράμετρο, όπως η πανδημία COVID-19, που ενέτεινε έτι περαιτέρω την ανάγκη χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών.

Αξίζει δε να επισημανθεί ότι, η στρατηγική για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά στοχεύει να μετασχηματίσει την ευρωπαϊκή κοινωνία και να εξασφαλίσει ότι αυτή θα μπορεί να ατενίζει το μέλλον με αίσθημα ασφάλειας και εμπιστοσύνης. Φυσικά ο δρόμος προς την πλήρη επίτευξη της Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς στην Ε.Ε., δεν ήταν, ούτε είναι, όπως προελέχθη, εύκολη υπόθεση. Ενώ ο ψηφιακός κόσμος αποφέρει σημαντικά οφέλη και αναπτύσσεται δυναμικά, είναι ευάλωτος. Η προσπάθεια συγκερασμού των επιμέρους εθνικών νομοθεσιών των κρατών μελών της Ε.Ε. αποτελεί σημαντική πρόκληση και

στοίχημα για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να καταστήσει την ενιαία αγορά κατάλληλη για την ψηφιακή εποχή. Επιπροσθέτως, απαιτείται ένα υψηλό επίπεδο ασφάλειας δικτύων και πληροφοριών και δημόσιας ασφάλειας μέσω Διαδικτύου σε ολόκληρη την Ε.Ε που να διασφαλίζει την εμπιστοσύνη του καταναλωτή και την ηλεκτρονική οικονομία.

Η ισχυρή πολιτική βούληση από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο είναι αναγκαία ώστε να προχωρήσουν και να ολοκληρωθούν οι απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις που έχουν εξαγγελθεί και δρομολογηθεί στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς. Εξίσου κομβικό ρόλο διαδραματίζει και η διάθεση μίας φιλόδοξης χρηματοδότησης και επενδύσεων, προκειμένου να ενισχυθεί η διεθνής ανταγωνιστικότητα της Ε.Ε και να αναπτυχθούν οι στρατηγικές ψηφιακές ικανότητες της Ευρώπης.

Βιβλιογραφία

European Consumer Center Greece (ECC), 2016. *Διασυνοριακή παράδοση δεμάτων πιο προσιτή οικονομικά και πιο αποτελεσματική. Δέσμη μέτρων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή..* [Online] Available at: <https://www.eccgreece.gr/el/cross-border-parcel-delivery-services/> [Accessed 3 8 2020].

Maciejewski, M., Ratcliff, C. & Næss, K., 2020. *Η εσωτερική αγορά: Γενικές αρχές.* [Online] Available at: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/33/%CE%B7-%CE%B5%CF%83%CF%89%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%B1-%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B5%CF%82> [Accessed 30 7 2020].

Αργυρός, Γ., 2015. *Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Εσωτερικής Αγοράς: Οι Θεμελιώδεις Οικονομικές Ελευθερίες*, Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Ελληνική Δημοκρατία, Η Κυβέρνηση, 2017. *Θεσπίζεται για πρώτη φορά ο Κώδικας Δεοντολογίας για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο.* [Online] Available at: <https://government.gov.gr/%CE%BA%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%BD/> [Accessed 1 8 2020].

Επιτροπή, Ε., 2016. *COM(2016) 283-final Πρόταση Κανονισμού σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών.* [Online] Available at: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6518cdf5-2332-11e6-86d0-01aa75ed71a1.0023.02/DOC_1&format=PDF [Accessed 1 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010. *Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη: βασικές πρωτοβουλίες.* [Online] Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/MEMO_10_200 [Accessed 30 7 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012. *COM(2011) 942 final Ανακοίνωση της Επιτροπής για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην ενιαία ψηφιακή αγορά ηλεκτρονικού εμπορίου και διαδικτυακών υπηρεσιών.* [Online] Available at:

[https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0942/_com_com\(2011\)0942_el.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0942/_com_com(2011)0942_el.pdf) [Accessed 2 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015. *COM (2015) 192-final Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή και Οικονομική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, για την Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0192&from=EL>

[Accessed 22 7 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015. *COM(2015) 627-final Πρόταση Κανονισμού για τη διασφάλιση της διασυννοριακής φορητότητας των υπηρεσιών επιγραμμικού περιεχομένου στην εσωτερική αγορά.* [Online]

Available at: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EL/1-2015-627-EL-F1-1.PDF>

[Accessed 1 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015. *COM(2015) 634-final Πρόταση Οδηγίας σχετικά με ορισμένες πτυχές που αφορούν τις συμβάσεις για την προμήθεια ψηφιακού περιεχομένου.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015PC0634&from=EL>

[Accessed 1 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015. *COM(2015) 635-final Πρόταση Οδηγίας σχετικά με ορισμένες πτυχές που αφορούν τις συμβάσεις για τις διαδικτυακές και άλλες εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015PC0635&from=EL>

[Accessed 1 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. *COM(2016) 148-final Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ένα σχέδιο δράσης για τον ΦΠΑ. Προς έναν ενιαίο χώρο ΦΠΑ στην ΕΕ - Η ώρα των αποφάσεων.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0148&from=ES>

[Accessed 2 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. *COM(2016) 285-final Ανακοίνωση σχετικά με τις υπηρεσίες διασυννοριακής παράδοσης δεμάτων.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:8eec1e90-2330-11e6-86d0->

01aa75ed71a1.0024.02/DOC_1&format=PDF

[Accessed 2 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. *COM(2016) 287-final Πρόταση Οδηγίας για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων ενόψει των μεταβαλλόμενων συνθηκών της αγοράς.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0287&from=EL>

[Accessed 1 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. *COM(2016) 288-final.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0288&from=EL>

[Accessed 1 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. *COM(2016) 285-final Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου σχετικά με τις υπηρεσίες διασυνοριακής παράδοσης δεμάτων.* [Online]

Available at: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EL/1-2016-285-EL-F1-1.PDF>

[Accessed 1 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. *COM(2016) 289- final Πρόταση Κανονισμού για την αντιμετώπιση του γεωγραφικού αποκλεισμού και άλλων μορφών διακριτικής μεταχείρισης με βάση την ιθαγένεια, τον τόπο διαμονής ή τον τόπο εγκατάστασης των πελατών εντός της εσωτερικής αγοράς.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0289&from=EL>

[Accessed 2020 8 1].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. *What is the Digital Economy and Society Index?.* [Online]

Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/MEMO_16_385

[Accessed 30 7 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017. *COM(2017) 547-final2 Ανακοίνωση της Επιτροπής για ένα δίκαιο και αποδοτικό φορολογικό σύστημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την ψηφιακή ενιαία αγορά.* [Online]

Available at: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0547R\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0547R(01)&from=EN)

[Accessed 2 8 2020].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018. *COM(2018) 183-final Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Νέα συμφωνία για τους Καταναλωτές.* [Online]

Available at: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/EL/COM-2018-183-F1-EL-MAIN-PART-1.PDF>

[Accessed 2 8 2020].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2019. *Κανονισμός E.E 2019/1150 για την προώθηση της δίκαιης μεταχείρισης και της διαφάνειας για τους επιχειρηματικούς χρήστες επιγραμμικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1150&from=EL>

[Accessed 4 8 2020].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2014. *Streaming and online access to Content and Services.* [Online]

Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/492435/IPOL-IMCO_ET\(2014\)492435_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/492435/IPOL-IMCO_ET(2014)492435_EN.pdf)

[Accessed 30 7 2020].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2000. *Οδηγία 2000/31/EK για το ηλεκτρονικό εμπόριο.*

[Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=EN>

[Accessed 1 8 2020].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2016. *GDPR-Κανονισμός E.E 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/EK.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EL>

[Accessed 5 8 2020].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2018. *Κανονισμός E.E 2018/644 σχετικά με τις υπηρεσίες διασυνοριακής παράδοσης δεμάτων.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0644&from=ES>

[Accessed 2 8 2020].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2018. *Κανονισμός E.E για την αντιμετώπιση του αδικαιολόγητου γεωγραφικού αποκλεισμού και άλλων μορφών διακριτικής μεταχείρισης με βάση την ιθαγένεια, τον τόπο διαμονής ή τον τόπο εγκατάστασης των πελατών εντός της εσωτερικής αγοράς.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal->

[content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0302&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0302&from=EL)

[Accessed 2 8 2020].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2018. *Οδηγία E.E 2018/1972 για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L1972&from=EL>

[Accessed 4 8 2020].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2019. *Οδηγία (E.E) 2019/790 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/EK και 2001/29/EK.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0790&from=EL>

[Accessed 2 8 2020].

Ιγγλεζάκης, I., 2003. *Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου.* Αθήνα- Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.

Προεδρικό Διάταγμα, 2003. *Π.Δ 131/2003.* Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Σ.Ε.Π.Ε, Σ. Ε. Π. & Ε., 2017. *Κώδικα Δεοντολογίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο απέκτησε η Ελλάδα.* [Online]

Available at: <http://www.sepe.gr/gr/information/news/article/8629122/kodika-deodologias-gia-to-ilektroniko-eborio-apektise-i-ellada/>

[Accessed 1 8 2020].

Συμβούλιο E.E, 2006. *Οδηγία 2006/112/EK του Συμβουλίου σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας.* [Online]

Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0112&from=EL>

[Accessed 2 8 2020].

Συνήγορος του Καταναλωτή, 2020. *Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για τον καταναλωτή.* [Online]

Available at: http://www.synigoroskatanaloti.gr/stk_lawEU.html

[Accessed 1 8 2020].

Ε.Π.
**ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ**
LIFE

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)

Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Ταύρος

τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479

www.ekdd.gr